

كغزار ورمي في الفعل والاصل غرز ورمي وعصى ورمي في الاسم والاصل عصو ورمي
قلبا الفاء وحذف الالف لا لبقاء الساكنين بين الالف والنون والالف المنقلبة من
الباء تكتب بصورة الباء فترقا بينهما وبين المنقلبة من الواو وقوله اذا تحركا احتراز
من تحريف ورميت وقوله واقفح ما قبلها اخرا من نحو الغزو والرمي ونحو ن بقر
ولن يرمى وكان عليهن يقول اذا تحركا واقفح ما قبلها ولم يكن ما بعدهما ما هو جوب فتح
ما قبله احتراز عن نحو غزار ورميا وعصوان ورجحان وبرضيان وارضيا وبقران
وبرميان مبنيين للمفعول فزال الف التثنية بقضي فتح ما قبلها فلا يقلب اللام في هذه
هذه الامثلة الفال لا يزول الفتح ولو قلب الفاء فتح حذف الالف لادى الى الالتباس
لوفي صورة قد تدبر واما في نحو ارضين واخشين من الواحد المؤكد بالنون فلم يقلب ثا في
الفالانه مثل ارضيا واخشيا لما مر من ان النون مع المتحرك كالف التثنية والمصم ترك
هذا القيد اعتمادا على امثلة على ما سيجي وكذلك الفعل الزايد اي الذي زاد على التثنية
نقلب لامة الفاعل وجود العلة المذكورة ^{وكتبت} اسم المفعول من الزيدنية فان ما قبل لامة
يكون مفتوحا ثم اشار الى امثلة الفعل واسم المفعول على طريق التثنية والنسبة لقوله
بقوله كاعطى والاصل اعطوا واشترى والاصل اشترى واستقصى والاصل استقصوا
قلب الواو من اعطوا واستقصوا كما سيجي ثم قلب الباء من الجميع الفاء وهذا هو
السر في فصله ذلك وما يليه عما قبله بقوله وكتبت فانهم فانه رمز حفي فالواو لما تنقلب
الفاء من بين المعطى والمشتري والمستقصي ايضا كات لما ذكرنا من ان الالف في الجميع
منقلبة عن الباء يكتبون بصورة الباء مثل ثلثة امثلة لاني الزايد اما واحدا واثنا او
ثلاثة وذكر اسم المفعول مع اللام ليعني الالف فيبقى الالف فيبقى ما ذكرنا اذ لو لا اللام لحذف الالف

[illegible]

عندما
فقدنا دون
وفي مثل فعلت
بناي فلو لم
ارقد في
ميت
لقد ان
فلا قلب ولا
عقل

A close-up, vertical view of the fore-edge of a book. The pages are heavily aged, discolored, and show significant wear, including fraying and loss of material along the edges. The binding structure is visible on the left side.

عبد العزیز بن عبد الوہاب

البغدر
 الافر داوا
 القصر حذف حركة
 الواو الاول للاستقبال
 ثم حذف اللام
 البغدر دون
 البغمة
 على
 لا ينج
 لا النقاء
 اب كين
 معنى قال شاعر
 ابن السري الناقص
 هو السري نفسه الى
 وابن السري هو السري نفسه
 قوله وانما فتح ما قبله واو البغمة
 في غزدا وزموا ضم في مردا وزموا
 الان واو البغمة اذا اصل البغدر
 الناقص لا ينج اما ان يكون
 قبله واو البغمة بعد حذف
 لام البغدر مشقوا او لا
 فان كان معشوقا
 بمعنى على البغمة
 ان الالف
 بقاء
 على ما كان
 على مع ان البغمة
 اخف احر كما استزدك
 في غزدا وزموا وان لم يكن
 معشوقا مزاء كان معشوقا
 موزا اضرا قبلها
 واو البغمة
 القصر

كسور اضربها
واذا الضمير
الضم

ليس بعد حذف اللام واللام يبقى لحذفها علة فان علمه اجتماع الساكنين احدهما الواو فكيف
يكون الاتصال بعد حذفها وهذا ظاهر التوجيه ان يقال تقديره اذا اتصل اتصالا لا
يبقى بعد حذف اللام وهذا التوجيه لو صح اندفع الاعتراض الثاني بان يقال المراد بقوله
ان كسرهم ان ينقل ضمة اللام اليه اذ لامناث فانه اذا انقلبت الضمة اليه صدق ان ضم و
كذا الاعتراض الاول بان يقال انه لم يقل وان ضم ابقى بينهما على ان هذا الضم ليس هو
الضم الذي كان في الاصل لانه اسكن ثم نقل ضمة اللام اليه كما ذكر في رسوا فنقول اصل
رسوا و انقلبت ضمة الواو الى ما قبلها فصح ان ضم فاندفع الاعتراضات الثلاث وهذا
موضع فاصل واما المضارع فيسكن اللام منها في الرفع نحو يغزو ويرى ويخشي والاصل
يغزو ويرى ويخشي وحذف في الجز ولا تنما فانه مقام الاعراب كالحركة فكما حذفت الحركة
فكذا هذه الحروف وقد شد قوله هجوت زبان ثم جئت معتذرا من هجور بان لم ينجو
ولم تدع حيث اثبت الواو وقوله الهم يابيك والابناء تنى بما لا ف لبونى من زيادة حيث
اثبت الباء وقوله وتضحك منى شجة غبشمية كان لم ترى قبل اسيرها يابنا حيث اثبت
الالف وفتح الواو والياء في النصب لحقة الفتح وبثت الالف ساكنة مثلها في الرفع
بما لها في النصب لانها لا تقبل الحركة ولا موجب الحذف وقد جاء اثبات الواو والياء ساكنين
في النصب مثلها في الرفع كقوله فاسودتني عامر عن وراثة ابي الله ان اسموبام ولا اب
والقباس ان اسموبالفتح ويحمل ان يكون ان غير عامله تشبها له بباء المصدر به كما في نراوة
بما حدان يتم الرضاة بالرفع ومنه قول الشاعر ان تقرأ على اسماء ويحكما مني السلام
وان لا تسعرا حداثا حيث اثبت النون في تقرأ وكلاهما من الشوذ وقوله فالب لا ارا
لها من كلالة ولا من حفي ثلثة محمد حيث لم يقل حفي ثلثة بالفتح وسقط الحذف والكتابة

[illegible][illegible]

[illegible]

لان
 ضيق الكثرة
 موضوعه للرفع اذا
 نصب او انجرم بخلاف ما
 المضافات والجميع فانها
 فائدت مقام جر
 فندبر من
 سقوط

فایم مقام
اکثر که الا عراسته
سقوط ما هو لیس لک اذا

عرفت ذلك فاعلم ان صبري

المبری رقی المیزون والمیزوا والمیزو

مستنداً
مجموعه و کذا و آن
بر فی الموضع فقط السلام

ورقة في المتن فخرنا ما ذكرنا ولا
ميتب لام لغرض في الكسبن الخ

مواضع سقوط الامم
عند اراذلهم

[illegible]

ثبت لام لافض في التثنية سواء
مت المذكر والمؤنث سواء

ن حاضر او غائبان کا
مواضع لکھو سواتا

المراضع المسبوون
دواء الموضع
نحو

[illegible]

في يفعل بالكسر برمي يرميان يرمون ترمي ترميان يرمين ترمي ترميان يرمون ترمين ترمي
ترمين ارمي ترمي واصل يرمون يرمون ففعل به ما فعل يرضو يرضو يرضو يرضو يرضو يرضو
وحذف الياء لانتفاء الساكنين وحضه بالذکر لانه خالف بغيره و يرضون في عدم
بقاء عينه على حركته الاصلية فبقي على كسبه فتمت العين وانتفاء الكسر وهكذا اي مثل يرمي
حكم كل ما كان قبل لامه مكسورا في جميع ما مر كيهنك و يباحي و يبرحي و يبرحي اي يجترى و
يستدعي فاجر عليها احكام يرمي فصرها تصريفه فان كنت ذكرا كفاه هذا والا فالبليد لا
يعينه التطويل ولو قلت عليه الثورنة والا يجيل و ترعوى اي بكت يرعويان يرعون
ترعوى ترعويان يرعون ترعوى ترعويان ترعون ترعويان ترعون ترعويان ترعون
ترعوى وهذا من باب الافعال و اراء الدغور و رغور و لغور و لغور و لغور و لغور
بعد اعطاء الكلمة ما يستحقه من الاعلال كما يشهد به كثير من اصولهم فاما اعلوات اجتماع
المثلين ولما يلزم في المضارع من يرمو مضموم الواو وهو مرفوض ولم يقبلوا الواو الا في
القابل فلبوا الثانية باء لوقوعها خامسة مع عدم انضمام ما قبلها ثم قلبت الياء الفالحة
وانفتاح ما قبلها واما يقال في فعل جماعة الذكور الواحدة المخاطبة يرعون و ترعويان
ولم يحدث هذه الواو كما في ترمون و ترضين لانه قد حذف لام الفعل اذا اصل يرعون و
يرعويان فلو حذف هذه الواو ايضا لكان اجماعا بالكلمة والبناء بالجرم الثلاثة وله
يقلب هذه الواو ايضا مع وقوعها رابعة وعدم انضمام ما قبلها لما سدد كفي هذا البحث
وقيل لانه يلزم اجتهاد الاعلالين اعني اعلال الحرفين من كلمة بنوع واحد وهو مرفوض في
نقل لانه ينقضي نحو يعقون ويعقبن ونحو يفاء والاصل اوقاي وما اشبه ذلك مما قلت ان
حذف منه حرفان فانهم فان امتناع اجتماع الاعلالين وان اشتمل فاما بينهم لكنه كلام من

يعين اذكرنا في اذن
امنه يا بن عبد الواد
لفظ الفاعل هو
فيمر من اذن
يعنون اذن
علامه اذن
الواو في قوله
نقل قال
ضمير الفاعل
في ضمير
الفاعل ان
في ضمير

مجمع
 المذكر
 الحاضر وهو
 الضاعفة ٢٢ بحرف
 ونقرن للواحدة ونقرن لثلاثة
 منه صله نقرن لثلاثة
 استشهد لكثرة
 على الواحد
 فطلب

ما قبلها بعد حركة ما قبلها تحت
الراء فمثلها ما قبلها لا تقطع

فيها وبين لبيا فصار تقرن وتقرن
على الاصل وتقرن بجميع النون الحقة

علا الامر لفاعله واغروا المسلم صلا
بضم الواو تغروا له وصغيره فمحرمة

منها للشكر كما مر قوله رحمه الله تعالى
لفظ حمزة الذكور الخ اقول قد مر

في المضارع المقترن باللام اذا كان واو
لقط جميع المذكور والمؤنث في الخطاب.

نحو تقرون المذكر والمؤنث أيضا
 يستوي لفظهما في اعرابه نحو تقرون المذكر

والموت لكن التقدير مختلف لان
المراد

اعلم من ان يكون حضرا
او غا با ضمير الفاعل والنون علامة

الرفع واللام الفعل مضارع
فوزن فعيون و
ففعون و

الراد

در ترضیین للمفرد الی
صله بر صبیون

[illegible]

والأمر من بعد السلام
شريع في بيان

من
الفاعل قال اسم الفاعل
من غار صله غار د
الضم على الواو في ف
الواو ثم فوفت الواو
من كين منها وبن كين

وغيره

10

۱۰۰
 این کتاب در خزانه
 کتابخانه
 جمعیت کادو و
 و سفید
 چگون

صاحب التصحيح و آثار وی فروغ
الاصول لآن علمت و او دلامه باده و بیغ
قلب و عدم الحجب و وجود الحائض
و بی همای قلبها و عدم قلب الود
و بی روی الفاضل لانا لایحجها فانه
قلبها و لم یقلب اللهم انی اقبل
انما لم یقلب فتمت

منا

ان کو کشت نمودار
عدم و حسن فخر و جلال
مسلوئی در دگر دان
نیکو شریعتی چنان
من اویز که در دهان
ایرانی بیخواران
و اسیر قوه داد
و اول خدایت

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

[illegible]

۴
وزیر اعلیٰ
محمد عثمان حسنہ
روبان انجمن الراؤو
الباغ و سبقت حیدر
بکون
ملک

انما
ادو
اوعت
في البياض
رمان وتقول

في المونث رباعي
وزن عطية ماله ريد
فقد به ما فعد ربان
فوله واردي اعطيه مر اوفا

نقد و رد باب الاول
فحكمة الحكيم عظم في المصارف
من جميع تصرفاته على مر عاقبه
ولست انوري الى الماله قوله

وحي کر صبح آوں ملک
المصنوع من ابن
منه داود بن عمر
یا کان عبدا
وفا
وحي

ضماعلان
في عين البصير
عدم الادغام وظلاله والامر
الادغام والعدم الادغام
عدم الادغام

الاعمال
عظم

في الحاشية

هذا هو الذي كان عليه القدماء في حذف الياء من الفعل المضارع
 في قولهم لا تأكلوا من أموالكم ولا تأكلوا من أموالكم
 في قولهم لا تأكلوا من أموالكم ولا تأكلوا من أموالكم
 في قولهم لا تأكلوا من أموالكم ولا تأكلوا من أموالكم

ثبت استعمل في ثمان حركات المضارع ولذا لم يذكره المصنف ويجوز عندنا والثابت حيث وجهت كجيت وحيت والاحرى
 من تحتي كارض من ترضي في سائر النصاريف مؤكدا وغيره تقولوا حتى احييا احيوا احيي بيا
 ساكنة بعد ياء مضبوطة احييا احيين وبالنسبة احيين احيان احيون والوزن افغون
 احيين بكسر الباء الثانية والوزن افغين احيان احيينان ونقول في الفعل احيي يعطي
 يحيي كاعطي يعطي بعينه ولا بدغم حال النصب بقوله فلا تقول ان يحيي حلا على الاصل قال الله
 اليس ذلك بقادر على ان يحيي الموتى يقول احيي يحيي احياء فهو حي وذلك محال يحيي يحيي
 لا يحيي بحذف اللام وابقاء العين بحاله وبالنسبة احيين باعادة اللام كاعطين ونقول
 في فاعل حايي يحايي محايه وهو محاي وذلك محال لم يحايي لا يحايي حايي لا يحايي
 بعينه وفي استعمل استحيي استحيي استحياء في الامر فهو مستحي وذلك مستحيل استحيي استحي
 كاسترث بعينه ومنهم اى من العرب من يحذف احدى اليائين ويقول استحيي استحي استحي
 فهو مستحي وذلك مستحيل لا يستحي بكسر الحاء وحذف الياء الاخرى علامة الجزم
 وهذه لغة تميمية والاولى جازية وموال اصل الشايع قال الله تعالى ان الله لا يستحي اليه
 وقال ويستحيون سائلكم ويقولون على اللغة الثانية استحي استحي استحيوا على وزن استقلوا
 استحي استحياء على وزن استفت استفتا استحيين على وزن استفتون الى اخره ويستحيي يستحي
 يستحيون على وزن يستفون استحي استحياء استحيوا وبالنسبة استحيين باعادة اللام
 استحيان استحي الخ ولما انفرد هذا النوع لا يعمل بعينه البتة وههنا ما حذفنا اشار الى
 الجواب بقوله وذلك اي الحذف لكثرة الاستعمال كما لو اذرت بعينه ليس الحذف للاعذار
 بل على سبيل الاعتباط مثل لا ادروا الاصل لا ادري فحذف الياء لكثرة استعمال هذه
 الكلمة كذا احكامه الخليل وسبويه ونظيره حذف النون من يكون حال الجزم نحو لم يكن ولم

ثبت
 العين اللام
 ووجه الاستعمال
 اصله استحيي قلبت اللام بها
 ويستحيي من استحيي
 صيغة افعال
 وقولنا
 لغير
 في الامر
 استحيي
 العين
 اللام للجزم وثابتها
 استحيي بحذف اللام
 الفعل وهو من تميم
 انما حذفوا الياء ليجزوا
 لانهم يحدون لبس
 من الاسماء مع ضمها
 قوله تعالى دعوه الداع
 وكسر المثال والفتحة
 يسر وكسر واو
 والاذك اشارة الى
 كما قالوا لا ادروا
 فحذف الياء لكثرة استعمال
 وطلبنا للفتحة ونقول في الامر
 مسح يمسح يمسح
 اللام في الجزم واثبت
 علم نرجس
 قلبت

ولم يكن

هذا هو الذي كان عليه القدماء في حذف الياء من الفعل المضارع
 في قولهم لا تأكلوا من أموالكم ولا تأكلوا من أموالكم
 في قولهم لا تأكلوا من أموالكم ولا تأكلوا من أموالكم
 في قولهم لا تأكلوا من أموالكم ولا تأكلوا من أموالكم

ولم تكن ولم يكن وهذا كغيره في الكلام قال سيبويه في استحي حذف الياء لا لبقاء الساكنين
 لان الياء الاولى قلبت لفتحها وانفتاح ما قبلها وانما فعلوا ذلك حيث كثر في كلامهم وقال
 المازني لم يحذف لا لبقاء الساكنين والاولدوها اذا قالوا وسيتحي قلت فيه نظرا لانه كما
 نقلت حركة الياء من استحي الى ما قبلها وحذف الياء لا لبقاء الساكنين وفي كلام سيبويه
 انهم نظروا في تنوينهم ان الحذف اللام والحذف العين والوجه ان يوجب ان يوجب في الجزم والامر له
 يستحي واستحي يثبتان الياء لان حذف اللام انما هو لكونه قائما مقام الحركة وليس العين كالحركة
 فالحذف العين وحذف اللام في الجزم والامر مثله في الناقص لا لكثرة الاستعمال بل لئلا
 اعادتم في نحو استحي استحيين فليس وحي لا حاجة الى قلب الياء الفاعل لا يحذف قلبا ولم يقلب
 بل نقل حركته وحذف فالتشبيه بلا ادراك في الحذف لكثرة الاستعمال لا في حذف اللام والله
 اعلم النوع الخامس من الانواع السبعة المعنى الفاء واللام وهو الذي فاءه ولا حرفة على
 يقال له اللين المرفوع لاجتماع حرفي العلة مع الفارق بينهما اعني العين والفتحة يقتضي
 يكون اربعة اقسام وليس في الكلام من هذا النوع ما فاءه بار الا بدت بمعنى الغث بقا
 بدى بدى والفارق في غيره واوقف واللام لا يكون الا فاء لا بدت في كلامهم فافاده ولا حرفة
 واوالا في لفظه واو لم يحذف الا من باب ضرب بضرب وعلم يعلم وحسب محسب لم يبد كالمضارع
 المثال الاخر وهو ولي يلى فنقول من باب ضرب بضرب وفي اي حفظ وبقا ونوا والاصل
 وقوا وقت وقنا وقين الخ كرى ومبا الخ والاعذار ان لا يكون الا بدت في كلامهم فافاده ولا حرفة
 نقي يقيان يقين نقي يقينان يقون يقينان يقينان نقي نقي ولم يقل كبرى لانه
 مخالف في حذف الفاء اذ الاصل يوقى واما حكم اللام منه حكم كبرى والاصل في يقون
 يقون وفي يقين في فعل المخاطبة يقين كعدين فحذف اللام كما في يرمون ويترعون والوزن

كان
 صياغة
 في المضارع قال الفاعل
 وحذف ما قبله بالنصب والجرم
 منها الضائفة كذا فان
 قلت لم يجرم في الضم
 المعنى العين واللام
 مع ان
 فاعله
 نوع
 حرف
 العلة
 في افعالها
 ذلك كمن يرض
 بيان الاعذار
 والمضارع
 في قسم منها فلا
 حيث في المضارع واللام
 الكثرة ما من غير فتحة
 عليه كذا كذا الفرض فان قلت
 لم قدم به بضم العين
 فقلت ليس المذكور اذ
 فقلت فاعلم ان هذا
 كما ان رمر من فاعله
 الفاعل امر بضم العين
 فقلت في
 فقلت في
 فقلت في

فان كان
 في الامر
 في الامر
 في الامر

۱۷۷

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين
 والصلاة على سيدنا محمد
 وآله الطيبين الطاهرين
 أجمعين
 أما بعد
 فبينا نحن على هذا
 إذ جاءنا الخبر
 بوفاء الله بوعده
 وأنه قد فرغ من
 أمر عباده الظالمين
 فوالله ما كنا
 لنفكر في شأن
 هذه القطعة من
 الأرض وما فيها
 من أناس إلا وهم
 بغير سلطان ذي
 جلال وقدر
 فوالله ما كنا
 لنفكر في شأن
 هذه القطعة من
 الأرض وما فيها
 من أناس إلا وهم
 بغير سلطان ذي
 جلال وقدر
 فوالله ما كنا
 لنفكر في شأن
 هذه القطعة من
 الأرض وما فيها
 من أناس إلا وهم
 بغير سلطان ذي
 جلال وقدر

قرابین المحضین قوله تعالى کتاب
والیه تسلطنا یشهد بان کان لیس
بهن

فمن بعد بعض الافراد من دور
فمن بعد بعض الافراد من دور

...

لما استقوا الامر حذو الهمة الاصلية لكثرة الاستعمال ثم همة الوصل لعدم الاحتياج اليها الزوال الابتداء بالشاكن وهذا حذف غير قياس وفي نظم هذه التثنية في سلك واحد
لناح لان هذا الحذف واجب عند كل بخلاف مرادها اكثر استعمالا وقد يحى مرعى
الاصل كقوله نعم وامر اهلك بالصلوة اصله او مر حذف همة الوصل واعيدت الثانية
وقبل وامر وهذا الفصح من ومرار زوال الثقل بحذف همة الوصل وجاء في الحديث فربما
التمثال وميز اس الكلب واذا راي عاون بازروها نبتنا كضرب بضرب بلا فرق والتخفيف
على الفاس المذكور بازرا يزركا ضرب والاصل اذ قد قلبت الثانية باء كما في ايمان و
ختصر بالذكر كما فيه من قلب ليس اهاناه واذهب بادب كرم بكرم والامر اودب و
الاصل اءدب قلبت الثانية واو اكد اذ كره وسئل يسئل كمنع يمنع والامر اسئل كما منع
ذكرة وان لم يكن فيه تغيير فغيره على تسئل كمنع يمنع على تسئل كما قال ويجوز
في مثل يسئل اسئل ان تقول سال سال يسئل بقلب الهمة الثانية الفاء لتبقى
مستمرا لما فعل ذلك في الامر استغنى عن همة الوصل وحذف الالف لالتقاء الساكنين
فيسئل في قراءة السبعة سال سائل بالالف قبل هو اجوف واوى مثل خاف فحاجات
وقبل باء مثل غاب غاب فاق قلبت لم لم يسبقوا همة الوصل لعدم الاعتداد بحركة الياء
لكونها عارضة كما قالوا في الامر من تجار وراف اجار وراف ثم نقل حركة الهمة الى
ما قبلها وحذفوها ثم ابقوا همة الوصل فقالوا اجروا راف لعدم الاعتداد بالحركة
العاوضة فقلت لان سل اكثر استعمالا فاجتوا فيه التخفيف بحيث يمكن بخلاف ذلك
او قلت سل مشق من شال بالالف فحذف حرف المضارعة واسكن الاخر ثم حذف الالف
لالتقاء الساكنين فبقى سل وليس كل اجروا فان التخفيف انما هو في الامر دون
المضارع

لما استقوا الامر حذو الهمة الاصلية لكثرة الاستعمال ثم همة الوصل لعدم الاحتياج اليها الزوال الابتداء بالشاكن وهذا حذف غير قياس وفي نظم هذه التثنية في سلك واحد
لناح لان هذا الحذف واجب عند كل بخلاف مرادها اكثر استعمالا وقد يحى مرعى
الاصل كقوله نعم وامر اهلك بالصلوة اصله او مر حذف همة الوصل واعيدت الثانية
وقبل وامر وهذا الفصح من ومرار زوال الثقل بحذف همة الوصل وجاء في الحديث فربما
التمثال وميز اس الكلب واذا راي عاون بازروها نبتنا كضرب بضرب بلا فرق والتخفيف
على الفاس المذكور بازرا يزركا ضرب والاصل اذ قد قلبت الثانية باء كما في ايمان و
ختصر بالذكر كما فيه من قلب ليس اهاناه واذهب بادب كرم بكرم والامر اودب و
الاصل اءدب قلبت الثانية واو اكد اذ كره وسئل يسئل كمنع يمنع والامر اسئل كما منع
ذكرة وان لم يكن فيه تغيير فغيره على تسئل كمنع يمنع على تسئل كما قال ويجوز
في مثل يسئل اسئل ان تقول سال سال يسئل بقلب الهمة الثانية الفاء لتبقى
مستمرا لما فعل ذلك في الامر استغنى عن همة الوصل وحذف الالف لالتقاء الساكنين
فيسئل في قراءة السبعة سال سائل بالالف قبل هو اجوف واوى مثل خاف فحاجات
وقبل باء مثل غاب غاب فاق قلبت لم لم يسبقوا همة الوصل لعدم الاعتداد بحركة الياء
لكونها عارضة كما قالوا في الامر من تجار وراف اجار وراف ثم نقل حركة الهمة الى
ما قبلها وحذفوها ثم ابقوا همة الوصل فقالوا اجروا راف لعدم الاعتداد بالحركة
العاوضة فقلت لان سل اكثر استعمالا فاجتوا فيه التخفيف بحيث يمكن بخلاف ذلك
او قلت سل مشق من شال بالالف فحذف حرف المضارعة واسكن الاخر ثم حذف الالف
لالتقاء الساكنين فبقى سل وليس كل اجروا فان التخفيف انما هو في الامر دون
المضارع

المضارع

لما استقوا الامر حذو الهمة الاصلية لكثرة الاستعمال ثم همة الوصل لعدم الاحتياج اليها الزوال الابتداء بالشاكن وهذا حذف غير قياس وفي نظم هذه التثنية في سلك واحد
لناح لان هذا الحذف واجب عند كل بخلاف مرادها اكثر استعمالا وقد يحى مرعى
الاصل كقوله نعم وامر اهلك بالصلوة اصله او مر حذف همة الوصل واعيدت الثانية
وقبل وامر وهذا الفصح من ومرار زوال الثقل بحذف همة الوصل وجاء في الحديث فربما
التمثال وميز اس الكلب واذا راي عاون بازروها نبتنا كضرب بضرب بلا فرق والتخفيف
على الفاس المذكور بازرا يزركا ضرب والاصل اذ قد قلبت الثانية باء كما في ايمان و
ختصر بالذكر كما فيه من قلب ليس اهاناه واذهب بادب كرم بكرم والامر اودب و
الاصل اءدب قلبت الثانية واو اكد اذ كره وسئل يسئل كمنع يمنع والامر اسئل كما منع
ذكرة وان لم يكن فيه تغيير فغيره على تسئل كمنع يمنع على تسئل كما قال ويجوز
في مثل يسئل اسئل ان تقول سال سال يسئل بقلب الهمة الثانية الفاء لتبقى
مستمرا لما فعل ذلك في الامر استغنى عن همة الوصل وحذف الالف لالتقاء الساكنين
فيسئل في قراءة السبعة سال سائل بالالف قبل هو اجوف واوى مثل خاف فحاجات
وقبل باء مثل غاب غاب فاق قلبت لم لم يسبقوا همة الوصل لعدم الاعتداد بحركة الياء
لكونها عارضة كما قالوا في الامر من تجار وراف اجار وراف ثم نقل حركة الهمة الى
ما قبلها وحذفوها ثم ابقوا همة الوصل فقالوا اجروا راف لعدم الاعتداد بالحركة
العاوضة فقلت لان سل اكثر استعمالا فاجتوا فيه التخفيف بحيث يمكن بخلاف ذلك
او قلت سل مشق من شال بالالف فحذف حرف المضارعة واسكن الاخر ثم حذف الالف
لالتقاء الساكنين فبقى سل وليس كل اجروا فان التخفيف انما هو في الامر دون
المضارع

المضارع واى رجع باوب وساء بسوء كصان بصون وجاء بجى كمال بكيل كما نقده
في باع يبيع بوق كال الزيد اذ لم يخرج ناره فهو ساء في اسم الفاعل من ساء وجاء فيه من جاء
وذكر ذلك لانه ليس مثل باع ولا في اعلاله بجاء وهوان الاصل ساو وجاءى قلبت الباء
والواو همة كما في ساو و باع فقبل ساو بهمة تين قلبت الثانية باء لا نكسار ما قبلها كما
في اية فقبل ساو وجاءى ثم اعلاله غال ورام فقبل ساو وجاءى والون فاع هذا قول
سيبويه وقال الخليل اصلها ساء وجاءى فقلت العين الى موضع اللام واللام الى موضع العين
فقبل ساء وجاءى والوزن فالع ثم اعلاله غار ورام فقبل ساء وجاءى والوزن قال
ويخرج قول الخليل نظمة النعير الى قول سيبويه من اعلالين ليسا فيه وهما قلب العين همة
وقلب اللام باء والقلب قد ثبت في كلامهم كثيرا مع عدم الاحتياج اليه كشاك ونا و بناء و
الصل ناي بناي وايس بياس والاصل يسى مخوذلك وهما قد احتج اليه لاجتماع
الهزة تين قال ابن الخليل قول سيبويه اقبس ما ذكره الخليل لا يقوم عليه دليل و
جار على قياس كلامهم والقلب ليس بياس و اوى باسو كعاد يدعو وان
بان كوى برى والامرايت اصله انت قلبت الثانية باء كما بان ولذا ذكره ومنهم اى من
العرب من يحذف الهمة ثم يستغنى عن همة الوصل ويقول انت بارجل كفى وفي الوقت
تة كنه شيها له تجذ كما رو اى و عدل اى كوى بقى فاع واصل باى بوى حذف
الواو كفى ولا فائدة في ذكر الامر فان المصنوع لا يدرك شيئا من التصاريح غير الماخضة
والمضارع الا وفيه امر اذ ليس في المشتبه و اوى باوى ايا كوشى شقا واصل
ايا او باء ولا فائدة في ذكره اذ ليس فيه امر اذ وكان فائدة ان حكمه في المضارع
فلم يعلم ان مصدره ايضا كمصدره في الاعلال فاشارة اليه بقوله والامر من ناوى ابو
عبدون فاع

لما استقوا الامر حذو الهمة الاصلية لكثرة الاستعمال ثم همة الوصل لعدم الاحتياج اليها الزوال الابتداء بالشاكن وهذا حذف غير قياس وفي نظم هذه التثنية في سلك واحد
لناح لان هذا الحذف واجب عند كل بخلاف مرادها اكثر استعمالا وقد يحى مرعى
الاصل كقوله نعم وامر اهلك بالصلوة اصله او مر حذف همة الوصل واعيدت الثانية
وقبل وامر وهذا الفصح من ومرار زوال الثقل بحذف همة الوصل وجاء في الحديث فربما
التمثال وميز اس الكلب واذا راي عاون بازروها نبتنا كضرب بضرب بلا فرق والتخفيف
على الفاس المذكور بازرا يزركا ضرب والاصل اذ قد قلبت الثانية باء كما في ايمان و
ختصر بالذكر كما فيه من قلب ليس اهاناه واذهب بادب كرم بكرم والامر اودب و
الاصل اءدب قلبت الثانية واو اكد اذ كره وسئل يسئل كمنع يمنع والامر اسئل كما منع
ذكرة وان لم يكن فيه تغيير فغيره على تسئل كمنع يمنع على تسئل كما قال ويجوز
في مثل يسئل اسئل ان تقول سال سال يسئل بقلب الهمة الثانية الفاء لتبقى
مستمرا لما فعل ذلك في الامر استغنى عن همة الوصل وحذف الالف لالتقاء الساكنين
فيسئل في قراءة السبعة سال سائل بالالف قبل هو اجوف واوى مثل خاف فحاجات
وقبل باء مثل غاب غاب فاق قلبت لم لم يسبقوا همة الوصل لعدم الاعتداد بحركة الياء
لكونها عارضة كما قالوا في الامر من تجار وراف اجار وراف ثم نقل حركة الهمة الى
ما قبلها وحذفوها ثم ابقوا همة الوصل فقالوا اجروا راف لعدم الاعتداد بالحركة
العاوضة فقلت لان سل اكثر استعمالا فاجتوا فيه التخفيف بحيث يمكن بخلاف ذلك
او قلت سل مشق من شال بالالف فحذف حرف المضارعة واسكن الاخر ثم حذف الالف
لالتقاء الساكنين فبقى سل وليس كل اجروا فان التخفيف انما هو في الامر دون
المضارع

لما استقوا الامر حذو الهمة الاصلية لكثرة الاستعمال ثم همة الوصل لعدم الاحتياج اليها الزوال الابتداء بالشاكن وهذا حذف غير قياس وفي نظم هذه التثنية في سلك واحد
لناح لان هذا الحذف واجب عند كل بخلاف مرادها اكثر استعمالا وقد يحى مرعى
الاصل كقوله نعم وامر اهلك بالصلوة اصله او مر حذف همة الوصل واعيدت الثانية
وقبل وامر وهذا الفصح من ومرار زوال الثقل بحذف همة الوصل وجاء في الحديث فربما
التمثال وميز اس الكلب واذا راي عاون بازروها نبتنا كضرب بضرب بلا فرق والتخفيف
على الفاس المذكور بازرا يزركا ضرب والاصل اذ قد قلبت الثانية باء كما في ايمان و
ختصر بالذكر كما فيه من قلب ليس اهاناه واذهب بادب كرم بكرم والامر اودب و
الاصل اءدب قلبت الثانية واو اكد اذ كره وسئل يسئل كمنع يمنع والامر اسئل كما منع
ذكرة وان لم يكن فيه تغيير فغيره على تسئل كمنع يمنع على تسئل كما قال ويجوز
في مثل يسئل اسئل ان تقول سال سال يسئل بقلب الهمة الثانية الفاء لتبقى
مستمرا لما فعل ذلك في الامر استغنى عن همة الوصل وحذف الالف لالتقاء الساكنين
فيسئل في قراءة السبعة سال سائل بالالف قبل هو اجوف واوى مثل خاف فحاجات
وقبل باء مثل غاب غاب فاق قلبت لم لم يسبقوا همة الوصل لعدم الاعتداد بحركة الياء
لكونها عارضة كما قالوا في الامر من تجار وراف اجار وراف ثم نقل حركة الهمة الى
ما قبلها وحذفوها ثم ابقوا همة الوصل فقالوا اجروا راف لعدم الاعتداد بالحركة
العاوضة فقلت لان سل اكثر استعمالا فاجتوا فيه التخفيف بحيث يمكن بخلاف ذلك
او قلت سل مشق من شال بالالف فحذف حرف المضارعة واسكن الاخر ثم حذف الالف
لالتقاء الساكنين فبقى سل وليس كل اجروا فان التخفيف انما هو في الامر دون
المضارع

في باب حذف الهمزة ثم قلبت الباء الفاعل وحذفت فبقى ترين بحذف العين واللام
وزن الجمع تفتلن لان اصله ترابن كترضين حذف الهمزة كما ذكر فبقى ترين باثبات
الفاء واللام والياء ههنا لام الفعل وفي الواحدة ضمير الفاعل واذا امرت منه اي نيكيت
الامر ترى فقلت على الاصل اراء كانغ لانه من ترى حذف الهمزة حرف المضارعة و
لام الفعل واني همزة وصل مكسورة فيقول اراء وتضرب فيه كضرب ارض وفي عبارته
حرارة لان الجراء اذا كان ماضيا بغير قد لم يجر دخول الفاء عليه فحقها ان يقول اذا امرت
منه قلت كما هو في بعض النسخ فكان هذا سهو من الناسخ في لا بد من تقدير قد ليصح و
قلت على تقدير الحذف من ترى بحذف حرف المضارعة واللام والوزن ف ويلزمها الهاء
في الوقف كما ذكره في ق مخوره رباروا واصله رباروا في اصله ربارين والراء من الجمع
مفتوحة اذ لا داعي الى العدل عنه وبالنكيد بين باعادة اللام المحذوفه لما مر في اغزون
وبان روت بقية الواو دون الحذف كما في اغزون لانه لا ضمة ههنا بدل عليه لان ما قبله
مفتوح رين بكسر ياء الضمير دون الحذف كذلك وبان رينان وبالحذف رين دون
رين نهو راء في اسم الفاعل اصله راء اعل علل راء وبان في تشبيه راون في جمعة
وابون فقلت ضمة البناء الى الهمزة وحذف الباء ووزنه قاعون ومو كراع واعيان
واعون وذلك مرتين كمررت في اسم المفعول اصله معوى قلبت الواو بياء وادغمت كسر
ما قبلها كما مر في مررت وبناء افضل منه اي من راي مخالف لخواصه اي بفتح كما كان يرى
مخالفا لخواصه من نحو بني في التزام حذف الهمزة منه دون الاخوات كل بناء في الفعل
مطلقا سواء كان ماضيا او مضارع او امرا او غير ذلك مخالف لخواصه من انما في التزام
حذف الهمزة منه دون الاخوات وذلك لكثرة الاستعمال فتقول اري في الماخذ اصلها

نفس
في استفسار
نظر الله الان
يقال ان الحذف
درجته في حركاته
سعد الله الاله
قوله وكما ان
راي في
اول
علم
ان
حكم راي
برئي الحكم
في باب الحذف
حذف الهمزة
انفقوا حذف الهمزة
من مضارعة فيقولون
يريد راي في حركاته
الهمزة لا الراء وضعت الهمزة
للتخفيف لانها كثيرة الاستعمال
فالحذف فيه مضارعا ثانيا من كوا
الا في الضرورة كقوله الم كوا
والله اعلم ومن قبله ليس راي
وسمع وكذا الحذف من كوا
اي المعنى للجمع والمذكر والمؤنث
والحكم والحاطب كما هو في كوا
المن ولم يحذف في ثانيا
واخواته لعدم كونه الاله
وما قبل في فعله انه
ان حذف
الهمزة

كاشوم تشوي والاصل اء وقلب الثانية بياء ولذا ذكره لا يخفى عليك ان الباء في ايت
وابرزوا وهورخودك بصيرهمزة عند سقوط همزة الوصل في الدج لما تقدم ومنه
قوله ثم فاووا وهو فعل جماعة الذكور وتقول ابوابا ابوا والاصل ابوا وهورخود
واو بن فلما اتصل به الفاء سقطت همزة الوصل وعادة الهمزة المنقلبة فصار فاووا
فس على هذا واني اي بعد بني كرى برعى وعليك بالتدبر في هذه الابحاث
ومقابلها لما تقدم في الخلافات وما مر من الاعلالات عند التاكيد وغيره ولا
اظنه ان لا يخفى عليك ان اتقت ما تقدم والا فالعادة مع ناديتها الى الاظهار لا يبعد
وكذا قياس راي برى اي قياس برى ان يكون كيناي وبرعى لانه من باهنا لكن العرب
قد اجتمعت على حذف الهمزة في العين فغله من مضارعة اي مضارع راي والاولى ظاهرا
ان يقول على حذف الهمزة منه لان بحثه انما هو في برى ومضارع وانما عدل الى
ذلك لئلا يتوهم ان الحذف مخصوص ببرى فعلم من عبارته ان المحذف جار في المضارع
مطلقا فانهم فقالوا برى بران برين ترى ترابن برين ترى ترابن ترون ترين ترى
ترين ترى ترى والاصل برى فقلت حركة الهمزة الى ما قبلها وحذف الهمزة فيقول
وهذا حذف بملزم تخفيفا لانه كثر استعمال ذلك لا يقال برى اصلا في ضرورة
الشعر كقوله امرت بالاهت والذراع عصرو من يميل العيس برى وسمع والقياس
برى وكقوله راني عينة مال برابا كلانا عا لول بالترهات وقد حذف الشاعر همزة من
ايضا فقال صاح هل رين او سمعت برع ردي الصرع ما ترى في الخلاف والقياس راي
ولو يلزم الحذف في نحو بني لانه لا يكثر كثره برى وانفق في خطاب المؤنث لفظ الواحد
الجمع لانك تقول ترين يا امرة وترين يا نسوة لكن وزن الواحدة تفتلن بحذف اللام لان

في باب حذف الهمزة ثم قلبت الباء الفاعل وحذفت فبقى ترين بحذف العين واللام
وزن الجمع تفتلن لان اصله ترابن كترضين حذف الهمزة كما ذكر فبقى ترين باثبات
الفاء واللام والياء ههنا لام الفعل وفي الواحدة ضمير الفاعل واذا امرت منه اي نيكيت
الامر ترى فقلت على الاصل اراء كانغ لانه من ترى حذف الهمزة حرف المضارعة و
لام الفعل واني همزة وصل مكسورة فيقول اراء وتضرب فيه كضرب ارض وفي عبارته
حرارة لان الجراء اذا كان ماضيا بغير قد لم يجر دخول الفاء عليه فحقها ان يقول اذا امرت
منه قلت كما هو في بعض النسخ فكان هذا سهو من الناسخ في لا بد من تقدير قد ليصح و
قلت على تقدير الحذف من ترى بحذف حرف المضارعة واللام والوزن ف ويلزمها الهاء
في الوقف كما ذكره في ق مخوره رباروا واصله رباروا في اصله ربارين والراء من الجمع
مفتوحة اذ لا داعي الى العدل عنه وبالنكيد بين باعادة اللام المحذوفه لما مر في اغزون
وبان روت بقية الواو دون الحذف كما في اغزون لانه لا ضمة ههنا بدل عليه لان ما قبله
مفتوح رين بكسر ياء الضمير دون الحذف كذلك وبان رينان وبالحذف رين دون
رين نهو راء في اسم الفاعل اصله راء اعل علل راء وبان في تشبيه راون في جمعة
وابون فقلت ضمة البناء الى الهمزة وحذف الباء ووزنه قاعون ومو كراع واعيان
واعون وذلك مرتين كمررت في اسم المفعول اصله معوى قلبت الواو بياء وادغمت كسر
ما قبلها كما مر في مررت وبناء افضل منه اي من راي مخالف لخواصه اي بفتح كما كان يرى
مخالفا لخواصه من نحو بني في التزام حذف الهمزة منه دون الاخوات كل بناء في الفعل
مطلقا سواء كان ماضيا او مضارع او امرا او غير ذلك مخالف لخواصه من انما في التزام
حذف الهمزة منه دون الاخوات وذلك لكثرة الاستعمال فتقول اري في الماخذ اصلها

في باب حذف الهمزة ثم قلبت الباء الفاعل وحذفت فبقى ترين بحذف العين واللام
وزن الجمع تفتلن لان اصله ترابن كترضين حذف الهمزة كما ذكر فبقى ترين باثبات
الفاء واللام والياء ههنا لام الفعل وفي الواحدة ضمير الفاعل واذا امرت منه اي نيكيت
الامر ترى فقلت على الاصل اراء كانغ لانه من ترى حذف الهمزة حرف المضارعة و
لام الفعل واني همزة وصل مكسورة فيقول اراء وتضرب فيه كضرب ارض وفي عبارته
حرارة لان الجراء اذا كان ماضيا بغير قد لم يجر دخول الفاء عليه فحقها ان يقول اذا امرت
منه قلت كما هو في بعض النسخ فكان هذا سهو من الناسخ في لا بد من تقدير قد ليصح و
قلت على تقدير الحذف من ترى بحذف حرف المضارعة واللام والوزن ف ويلزمها الهاء
في الوقف كما ذكره في ق مخوره رباروا واصله رباروا في اصله ربارين والراء من الجمع
مفتوحة اذ لا داعي الى العدل عنه وبالنكيد بين باعادة اللام المحذوفه لما مر في اغزون
وبان روت بقية الواو دون الحذف كما في اغزون لانه لا ضمة ههنا بدل عليه لان ما قبله
مفتوح رين بكسر ياء الضمير دون الحذف كذلك وبان رينان وبالحذف رين دون
رين نهو راء في اسم الفاعل اصله راء اعل علل راء وبان في تشبيه راون في جمعة
وابون فقلت ضمة البناء الى الهمزة وحذف الباء ووزنه قاعون ومو كراع واعيان
واعون وذلك مرتين كمررت في اسم المفعول اصله معوى قلبت الواو بياء وادغمت كسر
ما قبلها كما مر في مررت وبناء افضل منه اي من راي مخالف لخواصه اي بفتح كما كان يرى
مخالفا لخواصه من نحو بني في التزام حذف الهمزة منه دون الاخوات كل بناء في الفعل
مطلقا سواء كان ماضيا او مضارع او امرا او غير ذلك مخالف لخواصه من انما في التزام
حذف الهمزة منه دون الاخوات وذلك لكثرة الاستعمال فتقول اري في الماخذ اصلها

اصله ترابن حذف الهمزة ثم قلبت الباء الفاعل وحذفت فبقى ترين بحذف العين واللام
وزن الجمع تفتلن لان اصله ترابن كترضين حذف الهمزة كما ذكر فبقى ترين باثبات
الفاء واللام والياء ههنا لام الفعل وفي الواحدة ضمير الفاعل واذا امرت منه اي نيكيت
الامر ترى فقلت على الاصل اراء كانغ لانه من ترى حذف الهمزة حرف المضارعة و
لام الفعل واني همزة وصل مكسورة فيقول اراء وتضرب فيه كضرب ارض وفي عبارته
حرارة لان الجراء اذا كان ماضيا بغير قد لم يجر دخول الفاء عليه فحقها ان يقول اذا امرت
منه قلت كما هو في بعض النسخ فكان هذا سهو من الناسخ في لا بد من تقدير قد ليصح و
قلت على تقدير الحذف من ترى بحذف حرف المضارعة واللام والوزن ف ويلزمها الهاء
في الوقف كما ذكره في ق مخوره رباروا واصله رباروا في اصله ربارين والراء من الجمع
مفتوحة اذ لا داعي الى العدل عنه وبالنكيد بين باعادة اللام المحذوفه لما مر في اغزون
وبان روت بقية الواو دون الحذف كما في اغزون لانه لا ضمة ههنا بدل عليه لان ما قبله
مفتوح رين بكسر ياء الضمير دون الحذف كذلك وبان رينان وبالحذف رين دون
رين نهو راء في اسم الفاعل اصله راء اعل علل راء وبان في تشبيه راون في جمعة
وابون فقلت ضمة البناء الى الهمزة وحذف الباء ووزنه قاعون ومو كراع واعيان
واعون وذلك مرتين كمررت في اسم المفعول اصله معوى قلبت الواو بياء وادغمت كسر
ما قبلها كما مر في مررت وبناء افضل منه اي من راي مخالف لخواصه اي بفتح كما كان يرى
مخالفا لخواصه من نحو بني في التزام حذف الهمزة منه دون الاخوات كل بناء في الفعل
مطلقا سواء كان ماضيا او مضارع او امرا او غير ذلك مخالف لخواصه من انما في التزام
حذف الهمزة منه دون الاخوات وذلك لكثرة الاستعمال فتقول اري في الماخذ اصلها

في باب حذف الهمزة ثم قلبت الباء الفاعل وحذفت فبقى ترين بحذف العين واللام
وزن الجمع تفتلن لان اصله ترابن كترضين حذف الهمزة كما ذكر فبقى ترين باثبات
الفاء واللام والياء ههنا لام الفعل وفي الواحدة ضمير الفاعل واذا امرت منه اي نيكيت
الامر ترى فقلت على الاصل اراء كانغ لانه من ترى حذف الهمزة حرف المضارعة و
لام الفعل واني همزة وصل مكسورة فيقول اراء وتضرب فيه كضرب ارض وفي عبارته
حرارة لان الجراء اذا كان ماضيا بغير قد لم يجر دخول الفاء عليه فحقها ان يقول اذا امرت
منه قلت كما هو في بعض النسخ فكان هذا سهو من الناسخ في لا بد من تقدير قد ليصح و
قلت على تقدير الحذف من ترى بحذف حرف المضارعة واللام والوزن ف ويلزمها الهاء
في الوقف كما ذكره في ق مخوره رباروا واصله رباروا في اصله ربارين والراء من الجمع
مفتوحة اذ لا داعي الى العدل عنه وبالنكيد بين باعادة اللام المحذوفه لما مر في اغزون
وبان روت بقية الواو دون الحذف كما في اغزون لانه لا ضمة ههنا بدل عليه لان ما قبله
مفتوح رين بكسر ياء الضمير دون الحذف كذلك وبان رينان وبالحذف رين دون
رين نهو راء في اسم الفاعل اصله راء اعل علل راء وبان في تشبيه راون في جمعة
وابون فقلت ضمة البناء الى الهمزة وحذف الباء ووزنه قاعون ومو كراع واعيان
واعون وذلك مرتين كمررت في اسم المفعول اصله معوى قلبت الواو بياء وادغمت كسر
ما قبلها كما مر في مررت وبناء افضل منه اي من راي مخالف لخواصه اي بفتح كما كان يرى
مخالفا لخواصه من نحو بني في التزام حذف الهمزة منه دون الاخوات كل بناء في الفعل
مطلقا سواء كان ماضيا او مضارع او امرا او غير ذلك مخالف لخواصه من انما في التزام
حذف الهمزة منه دون الاخوات وذلك لكثرة الاستعمال فتقول اري في الماخذ اصلها

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

مغل حسن ولد اسماعیل خان
غفران خان معراجی اصفهان
سورخان کهنه سرگردان
کهنه سرگردان اوله محمد علی
محمد علی خان قزوین
قزوین خان محمد خان
فغان خان صوفی
اصطلاح فغان سلطان
مسجد شریف صوفی

وَأَمَّا أَنْتَ إِذَا جِئْتَ لَهَا فَاصْبِرْ وَلَوْ كُنْتَ فَاحِشًا لَهَا فَاصْبِرْ

و بعد از آنکه در این مکتب و انجمن تجدد
از زمان دیاکان نهضت
بوده که آن مردی ادیبانه
الضبط بقوله اما اذا را دعا
بنظر داشتند و چون با هم
مجلس میزدند و هر یک از
سخن میفرمودند و هر کدام

بوا
 ستحيية
 اول السجدة
 وآما المشرق
 فلو ضع شرق
 اوزمانه واهرب
 موضع الغرب
 واسقط الموضع
 الولد والمطلع الموضع
 طلوع وتبين حصه
 بمعنى الطلوع كما في قوله
 تعالى حتى مطلع الفجر والخ
 المكان مرز الامل والمشرق
 لوسط الراس والمشرق كما
 الرق وهو خلاف لعن
 والممكن المكان يكون
 المنكف المكان للنات و
 المنكف المكان انك اى
 لعاده وتوى البع في اربعة
 هشة وهو المشرق والمطلع ان
 والمنكف اشار اليه بقوله
 البع في بعضها وقال الفراء يجوز
 في ذلك على فميسر المذكور
 المقص اليه بقوله وخبر البع وكما
 قوله ومنه المفيه الخ وجزا
 من سوال مقدر وهو ان تقا
 اثم قلتم اسم الزمان يكون
 من المجرور الذي كان مضموم
 العين في مقعدها
 افع ووزان
 سكتين

الاسم في الالف واللام والسين والهمزة
الاسم في الالف واللام والسين والهمزة
الاسم في الالف واللام والسين والهمزة
الاسم في الالف واللام والسين والهمزة

ثالث لان الاسم قد يكون في الالف واللام والسين والهمزة
والاسم في الالف واللام والسين والهمزة
والاسم في الالف واللام والسين والهمزة
والاسم في الالف واللام والسين والهمزة

الاسم في الالف واللام والسين والهمزة
الاسم في الالف واللام والسين والهمزة
الاسم في الالف واللام والسين والهمزة
الاسم في الالف واللام والسين والهمزة

الاسم في الالف واللام والسين والهمزة
الاسم في الالف واللام والسين والهمزة
الاسم في الالف واللام والسين والهمزة
الاسم في الالف واللام والسين والهمزة

الاسم في الالف واللام والسين والهمزة
الاسم في الالف واللام والسين والهمزة
الاسم في الالف واللام والسين والهمزة
الاسم في الالف واللام والسين والهمزة

الاسم في الالف واللام والسين والهمزة
الاسم في الالف واللام والسين والهمزة
الاسم في الالف واللام والسين والهمزة
الاسم في الالف واللام والسين والهمزة

مثال مفتاح اي مفعول وانما قال كذا لانه يحتاج الى التثنية
مكسحة لان اصلها مصفوفة قلبت الواو الفالكن ذكرها للتأنيدهم
على وزن مكسحة ظاهر او قالوا مرة بكسر الميم على هذا اي على اسم الالف
لما يرتفع اي يصعد وهو السلم وانما ذكرها لان فيها يحتاجوا الى التثنية
الالف ومعناها واحد فقال ومن فتح الميم وقال المرأة فاراد المكان اي مكان الرقوة
قال ابن السكيت قالوا مطهرة ومطهرة ومرقاة ومصفاة ومصفاة فن كسر هاشية
التي جعل بها ومن فتحها قال هذا موضع يجعل فيه فجعله مخالفا لفتح الميم
والمسافة والمطهرة لها اعتبارات احدها انها امكنة فان السلم كان الرقوة من حيث ان الرقوة فيه
والاخر انها الالف لان السلم الالف الرقوة من نظر الى الاول فتح الميم ومن نظر الى الثاني كسرها فان المكسوة
والمصقوح انما يقال لشيء واحد لكن النظر مختلف فم ولما قال ان صبغة الالف هذا المذكور ان
قد جاءت اسماء الالف مضمومة الميم والعين فاشارة اليها بقوله وشدة مد من الالف الذي جعل
فيه الدهن ومسقط الذي يجعل فيه السقوط ومدق لما يدق ومخل لما يخل به ومكحلة للانهاء الذي
يجعل فيه الكحل ومحضه الذي جعل فيه الاستئناس حال كونها مضمومة الميم والعين والقياس كثير
الميم وفيه نظر لانهما ليس باسم الذي يبحث عنه بل هي اسماء موضوعات لادان مخصوصة فلا وجه للشدة في
وقال سيبويه لم يذهبوا بها مذهب الفعل ولكنها جعلت اسماء الالف والمختل والمدق فانها اسماء
الالف فصحت ان يقال انها من الشواذ وجاء مدق ومدق بكسر الميم وفتح العين على القياس وهذا انبئة
على كيفية بناء الالف وفي المصدر الذي قصد به الى الواحد من مرات الفعل باعتبار حقيقته الفعل لا باعتبار
خصوصية نوع الالف من مصدر التثنية المجرد تكون على فعله بالفتح فيقول ضربت ضربة في السالم ومث
قومة في غير السالم اي ضربا واحدا واما واحد وقد شد على ذلك انبئة انبئة ولفظة لثان والقياس

الاسم في الالف واللام والسين والهمزة
الاسم في الالف واللام والسين والهمزة
الاسم في الالف واللام والسين والهمزة
الاسم في الالف واللام والسين والهمزة

آنکه ما را سلم بخوایم کرد
همه هر حرف استقام کرد

در وقتیکه شئی را تئینیم بنا کنند باید هشت شرط درش یافت شود اول اینکه
مفرد باشد دوم اینکه نکره باشد سیم اینکه مکرره باشد چهارم اینکه مرکب باشد پنجم اینکه
از برای اولا در وجودش خسته متوقف اللفظ است متفق المعنی بیوم
دویم باشد هر دو معنی باشد سیم اینکه مکرره باشد چهارم اینکه مرکب باشد
پنجم اینکه مکرره باشد ششم اینکه مکرره باشد هفتم اینکه مکرره باشد

A dark, heavily stained and discolored page, likely a flyleaf or endpaper, showing significant water damage and discoloration. The page is framed by a dark border.

و السلام اسم من يستعمل وهو الحجة و جمع منها علم بظاهر قوله تعالى يا ايها الذين امنوا صلوا عليه و سلم
 اي هؤلاء بآعامه على ان الله تعالى قد قسم على عبده من المنة و التوفيق و التوفيق صلوة
 و السلام من كل ما يفتقد
 و ان جعلت
 منتهى الفخر المنة
 و المعطوف عليه فيقول
 لكمان و نحو اسديت
 ساذقته يودوهم فوعدت
 و وزنه فيقول فاصله يودو
 المراد به و اوعدت اي اذنت
 سببه قوله الامام
 و هو لصال التسمية و
 و هو باب التسمية
 الاحوال الى غير
 و اما لم يعرض للمعنى
 بقصود لبيان عن الاحاطة
 لسلامة نومها صفة بعض
 دون اسم و ذلك فخر من
 فخره و من سببه
 قوله ان اسم بعض حسن
 كرم و غير كرم فبعض
 و انما هو
 و انما هو
 و انما هو

كتاب الصمد
 الحمد لله الذي جعل القرآن الكريم
 من كلامه يبدؤها الكلام وخير خير من غيره المرام حمدك اللهم على ما
 لانعام والصلوة والسلام على سيد الانام والاله البررة الكرام
 معني الرحمة عا هو المشهور من اناس له قالوا محي اذ هي حقيقة معني الذي
 من عمه على الذي نصبه علما للاسلام ورفع له كسرة الاصنام جائز
 النواصب للامم وواضع علم النجاة لحفظ الكلام وبعد هذه

[illegible]

موضوع الكلمة والكلام فالكلمة لفظ موضوع مفرد وهي اسم وفعل
وحرف والكلام لفظ مفيد بالاسناد ولا يثنى الا في اسمين او فعلين
واسم ايضاح الاسم كلمة معناها مستقل غير مقترن باحد

معنى ضربا والمنسوب اليه حدث فشق كضارب ايضا
ان وضع شئ بجنبه فمعرفته كزيد والرجل وذو الذي هو المضاف
الى احدها معنى للعرف بالبناء والافكرة ايضا ان وجد فيه
لفظا

۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱
 ۴۷۲
 ۴۷۳
 ۴۷۴
 ۴۷۵
 ۴۷۶
 ۴۷۷
 ۴۷۸
 ۴۷۹
 ۴۸۰
 ۴۸۱
 ۴۸۲

فليسها في الاول لا يتحقق التذكير حيث في الاستان اذا قصد له لولها فان قصد له لولها فان قصد لفظ الاسم في ذكره عما للفظ وتسميه بها
الكل وكذا الفعل وحرف وحروف الهجاء في الجان بالاسرارين في عدم القراءة ان ذكر حرف الهجاء لا يجوز الا في شعره قال المراد في شرح المستعمل الثاني لا
من علامات التاء حيث التاء لان وضعها على الحروف والافتكاك في ان كحرف لفظا وتقدر بحرف اللام في حروف ساني في الصفات الخمسة
على وزن فاعل ومفعول كالحرف مريض ان اريد البشوت بتاويل شخص عاين حيث ان مريض عند سبويه ومعنى استهت اي ذات حصر وذات مريض عند تحليل لان
الموت كما ذهب اليه الكونتيون لورود البصار على اشخاص والمريض مع الاشخاص بما عاين في العين والاذن فالرضي وديل كل بيت مقدره دون اللفظ
رجوعا في التفسير في منبه في منبه وقدره في قدره والارايه على اشكال فكلوا فيه ايضا بقدره في قايه على اشكال اذ هو الاس وفقد ترجعت فيه بها
تخوفه بدنيه ودرست اشئ الثالث يعرف المظهر على ان كان له فرج تحقيقه والافلفظي تقسيم اخر الفعل ان فترن

[illegible]

[illegible]

و بكم ان يرحمكم وهي في الاخير تبين ممنعة نحو طفق زيد يكسب وعسى
وانشا و ك ب ملازمة للمضى وجاكار و يوشك و يطقو قمتا

[illegible]

يَخْتَصُّ عِيسَى وَأَرْشَكَ بِاسْتِغْنَائِهِمَا عَنِ الْخَبْرِ فَيُخَوِّعُ عِيسَى أَنْ يَقُومَ زَيْدٌ
إِذَا قُلْتُ عِيسَى أَنْ يَقُومَ فَلَكَ وَجْهَانِ أَعْمَالُهَا فِي خَيْرٍ زَيْدٌ بَعْدَهَا

خبرها وتفرقها عنه فابعد ما اسم مغن عن الخبر ويظهر اثر ذلك في

الثاني والثنية والجمع على الاقل تقول هند عست ان تقوم و

الزبداء عسيان يقوموا والزبدون عسوا ان يقوموا وعلى الثاني

عسى في الجمع النوع الثاني ما يرد منصوبا لا غير وهو ثمانية الاون

المفعول به وهو الفصلة الواقعة عليه الفعل والاصل فيه ناخه

فنه وقد تقدم جواز الافادة المحصر بخويزدا ضرب ووجوبه

لَصَدْرُكُمْ أَيْنَ الثَّانِي الْمَفْعُولُ الْمَطْلُوقُ هُوَ مَصْدَرٌ يُؤَكِّدُ

عامله او بیتن نوعه او عده نخوضب ضربا اوضرب الامیر او

مؤمنين والمؤمنات الموقر المحترمة دائما وفي النوع خلاف ويجب حذف

مامله سماعی في نحو سقيا و رعيًا و قيا سافي نحو فشد و اه

لوثاق فاما متابعدا واما فداء وله على الف درهم اعترافا

ازین مودت و محبت که در میان ایشان بود

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

من قال لا بأس بخر قوم من قوم عثم لم يكن له خبر عنهم

والماء من انواع كثيرة
منها ما هو عذب ومنها ما هو
مضروب بالارض منها ما هو
دما كان المفعول به
الان حطب

[illegible]

فان قيل قوله تعالى
 يا ايها الذين آمنوا
 اذكروا نعم الله اليكم
 انكم كنتم اعداء
 ثم جعلهم منكم
 فلو لم يكن الله
 فاعلموا ان الله
 لا يهدي القوم
 الضالين

في الموضع المذكور

[illegible]

للمحبة أي الترابح المفعول معه وهو المذكور بعد واول المعية
المصاحبة معمول عامله ولا يتقدم على عامله نحو سرت وزيد
الاول المعطوف بالواو المعطوف

[illegible][illegible][illegible]

...

بسم الله الرحمن الرحيم

...

10

مطالعہ

...

نفسه محل كون النفس العين من الالفاظ التوكيد اذا اريد بها حقيقة فلما اريد بالنفس الذم والبعين اجماره المحصورة نحو امنت ربه النفس وطرف
رند اعني لم يكونا من التوكيد بل بدل بعض من كره و هو بوطا بغير التوكيد في غير نفسه وهو الافراد وجميع وبها النفس والعين فيها ان في التوكيد كجميع
في توكيد الاثنين كما يجتمعان في توكيد كجاء زيد نفسه او عينه وجاءت عند نفسها او عينها والزيدان انفسها او عينها او انفسها او عينها
والزيدون انفسهم او عينهم والهندات انفسهم او عينهم

مشتبات ان قول كما توكيد بكل وكما انشئ توكيد بها في معناه نحو جاء زيد وعمر وكلما بما في البيت ومنه كلنا بما في قولنا وكلما انشئ بدل قوله للمشي
اولا الثاني ذهب الفراء وناظر حيث لم الان كلنا توكيد ان لا يصلح في محله فلا يجوز ان يقال خضرم اريد ان كلنا لا لا يجوز ان يكون المراد الا انما هو

ابن ابي ابيك في تشديد وتلفظ بغير عن الالف وخرج كالجاء تقول جاءني زيد نفسه والي يبدان انفسها والزبدون انفسهم

ولكلنا للمشي وكل وجميع وعامة لغيره من ذي اجزاء يصح

ولو حكا نحو اشترى العبد كله ويصل بضمير مطابق للتوكيد وقيل

كل باجمع واخوانه مستلنان لا يؤكد النكرة الامع الفائدة

من ثم امتنع رابعا رجلا نفسه وجاز اشترى عبد كله ولذا

اكد المرفوع المتصل باردا او مستتر ابا النفس والعين فبعد المتصل

نحو قوموا انفسكم وقم انفسك الرابع البدل وهو

التابع المقصود اذ لا يناسب الى مشيوع وهو بدل الكل من الكل

والبعض من الكل والاشتمال وهو الذي شتمل عليه المبدل منه

بحيث يتشوق السامع الى ذكره نحو يسئلونك عن الشهر الحرام

فقال فيه والبدل المبين وهو ان ذكر للبالغة سمي بدل البداء

كقولك جئني قهر شمس ويقع من الغطاء اولئذ انك الغلط قبل

الغلط نحو جاءني زيد الفرس ولا يقع من قصصه كذا لا يبدل

الغرض من قوله

قوله لا يبدل الف من المضمير بدل النكران كقولنا انفسهم فاما على وجوده فنحن جازم وانما لم يبدل من ضمير

المشكوك والحق انما اتوى وخص من الظاهر فلا بد ان يكون المقصود به البسطة وهو المبدل اول دلالته من غير المقصود فغيره لا يبدل من قوله

الكره المقول واما ضمير الغائب فلم يكن في القوة والترضح كذا لوجود الاشياء فحوزوا ضربه زيد ذلك واقيم بضمير المضمير ان بدل الظاهر من

الظاهر جاز كما مر وبدل الكل ان بدل بعض او احتمال جاز من المضمير مطلقا كقوله او عدت بالجن والاداسم ويلي في حاشية الاسم فزيد الاول بدل من

المشكوك بل بعض من كل سبعة فان قيل واذي اجل مبتولة في واحد من اوجه الاعراب مطلقا وكذا في واحد من التذكير والافراد وضد جاز ان كل

بعض المحققين لا يبدل المضمير من مثله ولا من الظاهر وما مثل به

لذلك مصنوع على العرب ونحو قاتنا وقلبت زيدا اياه فاكد

لفظي الخاص عطف البيان وهو نابع بشبه الصفة في نوح

مبنيوعه نحو جاءني زيدا اخوك ويتبعه في اربعة من عشرة كالنعت

وبغيره عن البدل في نحو هندا قام ابوها زيد لان المبدل منه

مستغنى عنه وهنا لا بد منه وفي نحو باز يد الحارث واما النكار

الرجل زيد لان البدل في نية تكرار العامل ويا الحارث وه

الضارب زيد بمنع ان الاسما العاملة المشبهة بالافعال

وهي خمسة ايضا الاول المصدر وهو اسم للحدث الذي اشتق

منه الفعل ويعمل على فعله مطلقا الا اذا كان مفعولا مطلقا لا

اذا كان بدلا عن الفعل فوجهها والاكثر ان يضاف الى فاعله

ولا يفتقد معموله عليه واعماله مع اللام ضعيف كقوله ضعيف

العام

المشكوك والحق انما اتوى وخص من الظاهر فلا بد ان يكون المقصود به البسطة وهو المبدل اول دلالته من غير المقصود فغيره لا يبدل من قوله
الكره المقول واما ضمير الغائب فلم يكن في القوة والترضح كذا لوجود الاشياء فحوزوا ضربه زيد ذلك واقيم بضمير المضمير ان بدل الظاهر من
الظاهر جاز كما مر وبدل الكل ان بدل بعض او احتمال جاز من المضمير مطلقا كقوله او عدت بالجن والاداسم ويلي في حاشية الاسم فزيد الاول بدل من
المشكوك بل بعض من كل سبعة فان قيل واذي اجل مبتولة في واحد من اوجه الاعراب مطلقا وكذا في واحد من التذكير والافراد وضد جاز ان كل
بعض المحققين لا يبدل المضمير من مثله ولا من الظاهر وما مثل به
لذلك مصنوع على العرب ونحو قاتنا وقلبت زيدا اياه فاكد
لفظي الخاص عطف البيان وهو نابع بشبه الصفة في نوح
مبنيوعه نحو جاءني زيدا اخوك ويتبعه في اربعة من عشرة كالنعت
وبغيره عن البدل في نحو هندا قام ابوها زيد لان المبدل منه
مستغنى عنه وهنا لا بد منه وفي نحو باز يد الحارث واما النكار
الرجل زيد لان البدل في نية تكرار العامل ويا الحارث وه
الضارب زيد بمنع ان الاسما العاملة المشبهة بالافعال
وهي خمسة ايضا الاول المصدر وهو اسم للحدث الذي اشتق
منه الفعل ويعمل على فعله مطلقا الا اذا كان مفعولا مطلقا لا
اذا كان بدلا عن الفعل فوجهها والاكثر ان يضاف الى فاعله
ولا يفتقد معموله عليه واعماله مع اللام ضعيف كقوله ضعيف
العام

در درگاه امامان و اولاد ائمه اطهار علیهم السلام

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

[illegible]

[illegible][illegible]

ثم كان اقصاها ان يعرف قنول القلبة وبقي سبب التلا في مود هو انما انث او انما دوا الى الالف وزن او لم يكن
المقصود من سبب التلا في مود هو انما انث او انما دوا الى الالف وزن او لم يكن
مقصود من سبب التلا في مود هو انما انث او انما دوا الى الالف وزن او لم يكن
ثم راجع الى سبب التلا في مود هو انما انث او انما دوا الى الالف وزن او لم يكن

فيه وعدم قوله التاء فارجع في مررت بنسوة اربع منصرف لوجهين
وجميع الباب يكسر مع اللام والاضافة والضرورة الحالت الثالثة

فيما يتعلق بالافعال يختص المضارع بالاعراب فترفع بالتجديع
الناس في الحزم وينصب بوجه اعراف لن وهي انما كيد في المستقبل
وكي ومعناها السببية وان وهي حرف مصدرى والتي

بعد العلم غير ناسبة وفي ان التي بعد الظن وجهان واخر
للجواب والجزاء ونصبه مصدره مباشرة مفصولة بالاستقبال

نحو ان اكرمك لمن قال ازورك ويجوز الفصل بالقسم فانها
بعد التالفة للواو والفاء وجهان تكسلا وينصب بان

مضمره جواز بعد حرف العاطفة له على اسم صريح نحو ليس الا ان يكون
عبادة وتقر عيني وبعده لا ياتي اذ لم يقترن بلا نحو اسلمت

لا دخل الجنة وجوبا بعد خمسة احرف لام الجود وهي التاء ان يكون
المسبوقة يكون متغنى نحو وما كان الله ليعذبهم واو

لم يكن ان ينفذ لهم واللام تحت لام الجود وان كان لا ينفذ
او ان لا ينفذ لهم واللام تحت لام الجود وان كان لا ينفذ

توضيح
الاضافة
الاعراب
الافعال
المضارع
الاستقبال
الاعراب
الافعال
المضارع
الاستقبال
الاعراب
الافعال
المضارع
الاستقبال

بمعنى الى والا نحو لا زمك او تعطيني حتى وفاء السببية وواو
بمعنى المسبوقة بنفي او طلب نحو زني فاكرمك ولا فاكل السببية

وتشرب اللبن وحتى بمعنى الى او ان يرد به الاستقبال فاسير
حتى تغرب الشمس واسلمت حتى ادخل الجنة فان اردنا الحال

فهي حرف ابتداء فصل الجواز من ان فالاول ما يجزى فعلا و
وهو اربعة احرف اللام ولاء الطلبين نحو ليقم زيد ولا تشرك

بالله ولم ولا يشركان في النفي والطلب الى الماضي ويختص له
بمضاحنة اداة الشرط نحو ان لم تقم اقم وجواز انقطاع نفيها

بمعنى ان لم يكن ثم كان ويختص لما يجوز حذف محرمها مثل فانيت للجنة
بمعنى ان لم يكن ثم كان ويختص لما يجوز حذف محرمها مثل فانيت للجنة

بمعنى ان لم يكن ثم كان ويختص لما يجوز حذف محرمها مثل فانيت للجنة
بمعنى ان لم يكن ثم كان ويختص لما يجوز حذف محرمها مثل فانيت للجنة

بمعنى ان لم يكن ثم كان ويختص لما يجوز حذف محرمها مثل فانيت للجنة
بمعنى ان لم يكن ثم كان ويختص لما يجوز حذف محرمها مثل فانيت للجنة

بمعنى ان لم يكن ثم كان ويختص لما يجوز حذف محرمها مثل فانيت للجنة
بمعنى ان لم يكن ثم كان ويختص لما يجوز حذف محرمها مثل فانيت للجنة

بمعنى ان لم يكن ثم كان ويختص لما يجوز حذف محرمها مثل فانيت للجنة
بمعنى ان لم يكن ثم كان ويختص لما يجوز حذف محرمها مثل فانيت للجنة

بمعنى ان لم يكن ثم كان ويختص لما يجوز حذف محرمها مثل فانيت للجنة
بمعنى ان لم يكن ثم كان ويختص لما يجوز حذف محرمها مثل فانيت للجنة

وهي الفضلة الكاشفة لما عليه نحو ان مثل عيسى عند الله كمثل
ادم خلقه من تراب والاصح انه لا محل لها وقيل هي بحسب ما تفسره
الرابعة صلة الموصول بشرط كونها خبرية معلومة للخطاب متصلة
على ضمير مطابق للموصول الخامسة المجاب القسم نحو ليس والقران
الحكيم اترك لمن المرسلين ومتى اجتمع شرط وقسم الكفى مجواب المقدم
منهما الا اذا تقدمت محما ما ينقل الى خبر فيكفى مجواب الشرط مطلقا
السادسة المجاب بها شرط غير جازم نحو وجئتني اكرمك وفي
حكمها المجاب بها شرط جازم ولم يقترن الفعل لا باذا الفجائية نحو
ان تقوم اقم السابعة للتابعة لما لا محل له نحو جاءني زيد
فاكرمه وجاءني الذي زارني واكرمه ان لا يجعل
الاول للمحال بتقدير قد خاتمت في احكام الجار والمجرور والظرف
بشيء فاقم الله يعني فشرح الله تعالى ليعلم
الجملة لا تخرج من الاعراب كغيره فان التامع هو اذا وقع
الثاني في اعراب سابقه من جهة واحد فلا بد ان يكون
للبتوة محض من الاعراب فان قلت يظهر ان التامع للفتوة

ادامه خطبہ برادران فدائو ولولہ ملا فکیم خوادا جنتی اگر متائے ولیف نماید پس

اذ وقع احدهما بعد المعرفة المحضة فحال او النكرة المحضة فصفة
او غير المحضة فتمثل لهما ولا بد من تعلقها بالفعل او بمافيه رايحه
ويجب حذف المتعلق اذا كان احدهما صفة او صلة او خبرا او حا
واذا كان كذلك واعتمد على نفي او استنفهام جازان بوضع الفا على
نحو جاء في الذي في الدار ابوه وما عندك احد وفي الله شك
الحقيقة الخامسة في المفردات الخمسة حرف ترد لنداء
القريب والمتوسط والمضارع والتسوية وهي الداخلة على جملة
في محل المصدر نحو سوا علمهم انذرهم ام لم يندبرهم لا يؤمنون
ولا استنفهام فطلب بها التصور والتصديق نحو ازيد في الدار
ام غروا في الدار زبدام في السوق بخلاف هل لاخصاصها
بالصدق ان بالفتح والتخفيف ترد اسمية وحرفية فالاسمية
هي ضمير المخاطب كانت وانما اذا ما بعدها حرف الخطاب اتفاقا
والحرفية ترد ناصبة للمضارع ونحقة من المثقلة ومفسرة وكثير
منها ما هو في الكلام على ما في قوله تعالى يا ايها الذين آمنوا
اذ وقع احدهما بعد المعرفة المحضة فحال او النكرة المحضة فصفة
او غير المحضة فتمثل لهما ولا بد من تعلقها بالفعل او بمافيه رايحه
ويجب حذف المتعلق اذا كان احدهما صفة او صلة او خبرا او حا
واذا كان كذلك واعتمد على نفي او استنفهام جازان بوضع الفا على
نحو جاء في الذي في الدار ابوه وما عندك احد وفي الله شك
الحقيقة الخامسة في المفردات الخمسة حرف ترد لنداء
القريب والمتوسط والمضارع والتسوية وهي الداخلة على جملة
في محل المصدر نحو سوا علمهم انذرهم ام لم يندبرهم لا يؤمنون
ولا استنفهام فطلب بها التصور والتصديق نحو ازيد في الدار
ام غروا في الدار زبدام في السوق بخلاف هل لاخصاصها
بالصدق ان بالفتح والتخفيف ترد اسمية وحرفية فالاسمية
هي ضمير المخاطب كانت وانما اذا ما بعدها حرف الخطاب اتفاقا
والحرفية ترد ناصبة للمضارع ونحقة من المثقلة ومفسرة وكثير
منها ما هو في الكلام على ما في قوله تعالى يا ايها الذين آمنوا

[illegible]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَيُسَبِّحُ

[illegible]

منسوب به که انرا محکوم به خوانند سیم تصور نسبت بین مین که انرا نسبت حکیمه خوانند مثلا در تصدیق
بأنکه زید قائم است ناچار باشد اواز سه تصور تصور زید که محکوم علیه است و از تصور قائم که محکوم
به است و از تصور نسبت میا زید و قائم که نسبت حکیمه است تا بعد از ان ادراک ان نسبت بر وجه اینجا
یاسکب حاصل شود پس هر تصدیق موقوف باشد بر تصور محکوم علیه و تصور محکوم به و تصور نسبت
لیکن هیچکدام از این تصور اثنه در نزد اهل تحقیق جزء تصدیق نیست بلکه شرط تصدیق نیست
بدانکه تصور برد و قسم است یکی آنکه در حصولی احتیاج نباشد بنظری و فکری چون تصور حرارت
و برود و سیاهی و سفید و مانند ان و این قسم را تصور ضروری و بدیهی خوانند و دیم آنکه در حصول
وی احتیاج باشد بنظری فکری چون تصور روح و ملک و جن و مانند ان و این قسم را تصور نظری
کسبی خوانند و بر همین قیاس تصدیق نیز برد و قسم است یکی ضروری که محتاج نباشد بنظر و فکر چون
تصدیق بأنکه افقاب روشن است و آتش گرم است و مانند ان و دیم نظری که ان محتاج باشد بنظری
و فکری چون تصدیق بأنکه صانع موجودا و عالم حادثا و غیر آن **فصل** بدانکه تصور نظری از تصور
ضروری و تصدیق نظری از تصدیق ضروری حاصل میتوان کرد بطریق نظر و فکر و ان عباد است از تر
تصور بانصتک معلوم بر وجهی که مؤدی شود بمحصل تصور بانصتک که حاصل نبوده باشد چنانکه
تصور حیوانا بانصو ناطق جمع کنی و کوئی حیوانا طوطا از اینجا تصور انسانا معلوم میشود چنانکه تصدیق
بأنکه عالم متغیر است بانصتدق بأنکه هر چه متغیر است حادثا ثبت جمع کنی و کوئی که عالم متغیر است
هر چه متغیر است حادثا است حاصل میشود که عالم حادثا ثبت **فصل** بدانکه امتیاز آدمی از دیگر حیوانا
بآنست که وی مجهول ترا از معلومات بنظر و فکر حاصل میتواند کرد بخلاف سایر حیوانا پس بر همه
کس لازم است که طرف فکر و نظر صحیح و فسا انرا بشناسد که ناچون خواهند مجهول تصور بانصتک
را از معلومات تصور بانصتک بر وجه صواب حاصل کند تواند کرد مگر آنکسانی که مؤیدین عند الله باشند

الروح جو هر مجردي ميارى في البدن
كالما في الورق المجنوح
الجن حيوان هو في ناطق مشفق الجسم
من شأنه ان يتشكل باشكال مختلفه
المالك جوهر بسيط ووحيدات ونظير
عقل غير مائت

بنفوس قد سیه که ایشان را در دانستن چیزها احتیاج بنظر و فکر نباشد **فصل** بدانکه در علمای این فن آن تصور که وصل میشوند بصورت دیگر از معرفت و قول شارح خوانند و آن مرتبه را که وصل شوند بصدیق دیگر از اجتهاد و دلیل خوانند پس مقصود از این فن دانستن معرفت و حجت بود و شک نیست که معرفت و حجت در الحقیقه معانی باشند نه الفاظ مثلا معرفت انسانی معنی حیوانا ناطق است نه لفظ و حجت و دلیل حد و عالم معانی قضایای مذکوره نه الفاظ پس صاحب این فن را بالذات احتیاج بالفاظ نیست لیکن چون در تفهیم و فهم معانی معارف و فو بالفاظ و عبارات است از این جهت بر او واجب میشود که نظر کند در حال الفاظ باعتبار دلالتهایشان بر معانی بدانکه دلالتهایشان بودن شئی است بحیثی که از علم بولایم اید علم بشئی دیگر پس آن شئی اول را دال گویند و ثانی را مدلول چون لفظ زید که دال بر ذات زید کند و وضع تخصیص شئی است بشئی بوجهیکه از علم بشئی اول حاصل شود علم بشئی ثانی پس علم بوضع سببی از استیلا دال و مدلول بحکم استقراء سه است اول دال و وضعی است که وضع را در وی مدخل است و آن در الفاظ باشد چون دال لفظ زید بر ذات زید و در غیر الفاظ باشد چون دال لفظ و عقود و اشارات و نصب معانی از ایشان مفهومی کرد و دوم دال عقلیه است که بمقتضای عقل باشد و این نیز در الفاظ باشد چون دال لفظ زید بر مسموع از وراء جدار برود لفظ و در غیر الفاظ نیز باشد چون دال لفظ مسموع بر وجوه صانع سیم دال طبعیه است که بمقتضای طبع باشد و این نیز در الفاظ یافت شود چون دال لفظ اح بر وجع صدر و در غیر الفاظ چون دال سرعت بنفش بر غبار **فصل** بدانکه آنچه از دلالتهایشان معنی است دال لفظیه وضعیه است زیرا که افاده و استقراء معادله معنادار باین طریق است و این دال منحصرا در الفاظ مطابقه و تضمن و التزام و مطابقه دال لفظ است بر تمام معنی موضوع له خود از اینجهت

لا بد است از این که در این فن دانستن چیزها احتیاج بنظر و فکر نباشد و علمای این فن آن تصور که وصل میشوند بصورت دیگر از معرفت و قول شارح خوانند و آن مرتبه را که وصل شوند بصدیق دیگر از اجتهاد و دلیل خوانند پس مقصود از این فن دانستن معرفت و حجت بود و شک نیست که معرفت و حجت در الحقیقه معانی باشند نه الفاظ مثلا معرفت انسانی معنی حیوانا ناطق است نه لفظ و حجت و دلیل حد و عالم معانی قضایای مذکوره نه الفاظ پس صاحب این فن را بالذات احتیاج بالفاظ نیست لیکن چون در تفهیم و فهم معانی معارف و فو بالفاظ و عبارات است از این جهت بر او واجب میشود که نظر کند در حال الفاظ باعتبار دلالتهایشان بر معانی بدانکه دلالتهایشان بودن شئی است بحیثی که از علم بولایم اید علم بشئی دیگر پس آن شئی اول را دال گویند و ثانی را مدلول چون لفظ زید که دال بر ذات زید کند و وضع تخصیص شئی است بشئی بوجهیکه از علم بشئی اول حاصل شود علم بشئی ثانی پس علم بوضع سببی از استیلا دال و مدلول بحکم استقراء سه است اول دال و وضعی است که وضع را در وی مدخل است و آن در الفاظ باشد چون دال لفظ زید بر ذات زید و در غیر الفاظ باشد چون دال لفظ و عقود و اشارات و نصب معانی از ایشان مفهومی کرد و دوم دال عقلیه است که بمقتضای عقل باشد و این نیز در الفاظ باشد چون دال لفظ زید بر مسموع از وراء جدار برود لفظ و در غیر الفاظ نیز باشد چون دال لفظ مسموع بر وجوه صانع سیم دال طبعیه است که بمقتضای طبع باشد و این نیز در الفاظ یافت شود چون دال لفظ اح بر وجع صدر و در غیر الفاظ چون دال سرعت بنفش بر غبار فصل بدانکه آنچه از دلالتهایشان معنی است دال لفظیه وضعیه است زیرا که افاده و استقراء معادله معنادار باین طریق است و این دال منحصرا در الفاظ مطابقه و تضمن و التزام و مطابقه دال لفظ است بر تمام معنی موضوع له خود از اینجهت

افقار
مختلف لفظ مسموع را از شخص که در آن وقت گفته است و این را دال لفظیه وضعیه است که بمقتضای عقل باشد و این نیز در الفاظ باشد چون دال لفظ زید بر مسموع از وراء جدار برود لفظ و در غیر الفاظ نیز باشد چون دال لفظ مسموع بر وجوه صانع سیم دال طبعیه است که بمقتضای طبع باشد و این نیز در الفاظ یافت شود چون دال لفظ اح بر وجع صدر و در غیر الفاظ چون دال سرعت بنفش بر غبار فصل بدانکه آنچه از دلالتهایشان معنی است دال لفظیه وضعیه است زیرا که افاده و استقراء معادله معنادار باین طریق است و این دال منحصرا در الفاظ مطابقه و تضمن و التزام و مطابقه دال لفظ است بر تمام معنی موضوع له خود از اینجهت

اول است

اول است چون دلاله لفظ انسان بر معنی حیوان ناطق و تضمن دلاله لفظ است بر جزء معنی موضوع له خود از اینجهت که جزء موضوع له است چون دلاله لفظ انسان بر معنی حیوانها یا ناطقونها و التزام دلاله لفظ است بر معنی خارج لازم موضوع له خود از اینجهت که آن خارج لازم موضوع له است چون دلاله لفظ انسان بر معنی قابل علم و صنعت کتابت **فصل** پوشیده نیست که لفظ بر تمام موضوع له خود مجرّم وضع دال کند و بر جزء معنی موضوع له خود نیز دال کند بواسطه آنکه فهم کلی فهم جزء ممکن نیست لکن دال لفظ بر خارج لازم معنی موضوع له خود محتاج است به لزوم استخراج موضوع له خود را در ذهن باین معنی که استخراج بحیثی باشد که هرگاه موضوع له در ذهن حاصل شود استخراج نیز حاصل شود که اگر اینچنین نباشد آن لفظ را بروی دال کلی دائمی نباشد و پیش از این فن دلاله کلی دائمی معتبر است و اما پیش علماء اصول و بانیان دلالتهای کافیه پس لزوم عقلی پیش ایشان شرط نباشد بلکه لزوم فی الجمله کافی و پسندیده است **فصل** هرگاه موضوع له لفظ بسیط باشد و او را لازم ذهنی نباشد دال مطابقه باشد بی تضمن و التزام لیکن دلالتهایشان بی مطابقه صورت پذیرد زیرا که ایشان تابع وضعند و هر جا وضع هست مطابقه نیز هست و اگر موضوع له لفظ بسیط بود و او را لازم ذهنی بود انحاء دلالتهایشان بود بی تضمن و اگر موضوع له لفظ مرکب باشد و او را لازم ذهنی نباشد انحاء دلالتهایشان بود بی تضمن و اگر موضوع له لفظ مرکب باشد و او را لازم ذهنی نباشد انحاء دلالتهایشان بود بی تضمن **فصل** چون لفظ را در موضوع له خود استعمال کنند آن لفظ را حقیقت و چون در جزء موضوع له بادر خارج موضوع له استعمال کنند مجاز خوانند و اینجا احتیاج با بقرینه **فصل** بدانکه لفظ را چون بیک موضوع له باشد او را مفرد گویند و اگر زباده باشد مشترک خوانند و در هر معنی احتیاج بقرینه باشد چون لفظ عین و اگر دو لفظ از برای یک معنی موضوع له با هم خوانند گویند چون انسان و بشر و اگر هر یکی را موضوع علیحدّه باشد از امثالیان خوانند چون انسان و

عبدان لفظی که در این فن دانستن چیزها احتیاج بنظر و فکر نباشد و علمای این فن آن تصور که وصل میشوند بصورت دیگر از معرفت و قول شارح خوانند و آن مرتبه را که وصل شوند بصدیق دیگر از اجتهاد و دلیل خوانند پس مقصود از این فن دانستن معرفت و حجت بود و شک نیست که معرفت و حجت در الحقیقه معانی باشند نه الفاظ مثلا معرفت انسانی معنی حیوانا ناطق است نه لفظ و حجت و دلیل حد و عالم معانی قضایای مذکوره نه الفاظ پس صاحب این فن را بالذات احتیاج بالفاظ نیست لیکن چون در تفهیم و فهم معانی معارف و فو بالفاظ و عبارات است از این جهت بر او واجب میشود که نظر کند در حال الفاظ باعتبار دلالتهایشان بر معانی بدانکه دلالتهایشان بودن شئی است بحیثی که از علم بولایم اید علم بشئی دیگر پس آن شئی اول را دال گویند و ثانی را مدلول چون لفظ زید که دال بر ذات زید کند و وضع تخصیص شئی است بشئی بوجهیکه از علم بشئی اول حاصل شود علم بشئی ثانی پس علم بوضع سببی از استیلا دال و مدلول بحکم استقراء سه است اول دال و وضعی است که وضع را در وی مدخل است و آن در الفاظ باشد چون دال لفظ زید بر ذات زید و در غیر الفاظ باشد چون دال لفظ و عقود و اشارات و نصب معانی از ایشان مفهومی کرد و دوم دال عقلیه است که بمقتضای عقل باشد و این نیز در الفاظ باشد چون دال لفظ زید بر مسموع از وراء جدار برود لفظ و در غیر الفاظ نیز باشد چون دال لفظ مسموع بر وجوه صانع سیم دال طبعیه است که بمقتضای طبع باشد و این نیز در الفاظ یافت شود چون دال لفظ اح بر وجع صدر و در غیر الفاظ چون دال سرعت بنفش بر غبار فصل بدانکه آنچه از دلالتهایشان معنی است دال لفظیه وضعیه است زیرا که افاده و استقراء معادله معنادار باین طریق است و این دال منحصرا در الفاظ مطابقه و تضمن و التزام و مطابقه دال لفظ است بر تمام معنی موضوع له خود از اینجهت

فوس فصل لفظ دال بر معنی مطابق بر دو قسم است مرکب مفرد مرکب آن باشد که جزء لفظ و
 دلا کند بر جزء معنی مقصود و دلالت نیز مقصود باشد چنانچه در ایام و مفرد آنست که چنین
 نباشد و این چهار قسم است اول اینکه لفظ جزء ندارد چون همره استیم یا دویم اینکه جزء دارد
 ولیکن آن جزء دلا ندارد اصلا چون زید سیم آنکه جزء دارد و آن جزء دلا دارد ولیکن بر
 مقصود دلا ندارد چون عبدالله در حالت علیت چهارم اینکه جزء دارد و آن جزء دلا
 دارد بر جزء معنی مقصود ولیکن آن دلا مقصود نباشد چون دلا حیوانا طوطی که علم شخص
 باشد فصل لفظ مفرد بر سه قسم است اسم و کلمه و داده زیرا که معنی لفظ مفرد اگر تمام نیست
 یعنی صلاحیت ندارد که محکوم علیه یا محکوم به شود از این فن داده خوانند و در نحو حرف
 و اگر معنی وی تمام باشد پس خالی از آن نیست که صلاحیت دارد که محکوم علیه شود یا نه اگرند
 از آنکه گویند و در نحو فعل خوانند و اگر صلاحیت دارد آنرا اسم گویند فصل لفظ مرکب بر دو
 قسم است نام و غیر نام نام آنست که بر و سکون صحیح باشد یعنی چون متکلم انجا سکوت کند مخا
 انتظار نباشد انجان انتظار می محکوم علیه را باشد بی محکوم به و یا محکوم را باشد بی محکوم علیه
 و مرکب نام اگر بی نفس محمل صدق و کذب باشد از خبر و قضیه خوانند و این عمده است در باب
 تصدیق و اگر محمل صدق و کذب نباشد از انشا خوانند خواه دلا کند بالذات بر طلب چون امر
 و نفي و استیم یا خواه دلا نکند چون تمی و ترحی و تعجب و ندا و مانندان و این قسم یعنی انشا
 محاوره معتبر است و غیر نام آنست که بر و سکون صحیح نباشد و این منقسم میشود به ترکیب تفسید که
 جزء ثانی در و قید اول باشد خواه باضافه باشد چون غلام زید و خوا بوصف چون حیوانا طوطی
 این عمده در باب تصور و ترکیب غیر تفسید چون فی الدار و خمسة عشر فصل ادراك معانی الفاظ
 مفردة و ادراك معانی مرکبات غیر نام و ادراك معانی مرکبات نام انشائی مجموع تصور باشند و

اینکه در این کتاب
 در باب اول
 در باب دوم
 در باب سوم
 در باب چهارم
 در باب پنجم
 در باب ششم
 در باب هفتم
 در باب هشتم
 در باب نهم
 در باب دهم
 در باب یازدهم
 در باب بیستم

در باب اول
 در باب دوم
 در باب سوم
 در باب چهارم
 در باب پنجم
 در باب ششم
 در باب هفتم
 در باب هشتم
 در باب نهم
 در باب دهم
 در باب یازدهم
 در باب بیستم

ادراك

در باب اول
 در باب دوم
 در باب سوم
 در باب چهارم
 در باب پنجم
 در باب ششم
 در باب هفتم
 در باب هشتم
 در باب نهم
 در باب دهم
 در باب یازدهم
 در باب بیستم

ادراك خبر و قضیه تصدیق باشند این است مباحث الفاظ چنانکه مناسب این مقام است و چون
 تصدیق موقوف بود بر تصور از اینجهت بنا احوال تصور مقدم داشتیم بر تصدیق فصل
 هر چه در ذهن تصور شود اگر نفس تصویری مانع نباشد از وقوع شرکت بین کثیرین از اجزای
 خوانند چون بد و اگر نفس تصویری مانع نباشد از وقوع شرکت بین کثیرین از اجزای خوانند چون
 مفهومان و هر یک از این کثیرین را هر فردی کلی و جزئی اصنافی خوانند و جزئی اصنافی شاید که جز
 حقیقی باشد چون زید قیلین انسان و شاید که کلی باشد فی نفسه لیکن جزئی اصنافی کلی دیگر باشد
 چون انسان و این مجرای فصل که را چون قیلین کنیم یا حقیقت افراد خود یا تمام حقیقت افراد است یا جزء
 حقیقت افراد است یا خارج حقیقت افراد اگر تمام حقیقت افراد باشد از انواع حقیقی خوانند چون
 انسان که تمام ماهیت زید و عمرو و بکر است و ایشان را از یکدیگر امتیازی نیست الا بخواص مشخصه
 که در ماهیت و حقیقت ایشان مدخل ندارد و چون نوع حقیقی تمام حقیقت و ماهیت افراد باشد پس
 افراد وی متفق الحقیقه باشد و هرگاه که از فرد یا افراد وی بما هو سؤال کنندان نوع در جو مقول
 میشود پس نوع کلی است که مقول شود بر امور متفق الحقیقه در جواب ما هو مثل هرگاه که گویند ما زید
 عمرو و بکر جواب انسان باشد و آن کلی که جزء حقیقت افراد خود باشد از ذاتی گویند و این مختص است در
 جنس و فصل زیرا که جزء حقیقت افراد اگر تمام مشرک باشد میان حقیقت و حقیقت دیگران را
 خوانند و مراد به تمام مشرک آنست که میان دو حقیقت هیچ جزء مشرک خارج از آن نباشد چون
 حیوان که تمام مشرک میان حقیقت انسان و فرس است زیرا که انسان و فرس با یکدیگر مشرکند در ذات
 پس چون جوهر قابل اعتبار ثلثه و نامی حسی و متحرک بالاراده و جوهر اعتبارات از این مجموع است
 و چون جنس مشرکست میان امور مختلفه الحقایق پس هرگاه از امور مختلفه الحقایق بما هو سؤال
 کنند جنس در جو مقول شود مثل هرگاه که از حقیقت انسان و فرس بما هو سؤال کنند جواب حیوان باشد

در باب اول
 در باب دوم
 در باب سوم
 در باب چهارم
 در باب پنجم
 در باب ششم
 در باب هفتم
 در باب هشتم
 در باب نهم
 در باب دهم
 در باب یازدهم
 در باب بیستم

زیر که سوال در این هنگام از تمام حقیقت مشترک است و آن حیوانست و اگر از انسانها بپاها
کمی با حیوانات جسم نامی مقول میشود و هر جنس که در جواب از جمیع مشارکات دو باشد بعید یکم
باشد چون جسم نامی اگر جواب سه باشد بعید یکم نباشد چون جسم مطلق و علی هذا القیاس
بعید اجناس را جنس عالی خوانند چون جوهر در مثال مذکور و اقربا جناس را جنس سافل خوانند چون
جواد را بنمثال مذکور و آنچه میان جنس عالی و سافل باشد از جنس متوسط خوانند چون جسم نامی
جسم مطلق در این مثال مذکور نیست باین جزء که تمام مشترکست و اگر جزء حقیقت افراد تمام مشترک
نباشد از افضل خوانند زیرا که آن حقیقت را تمیز کند از غیر تمیز جوهر خواه آن جزء مشترک نباشد اصلا
چون ناطق که مخصوص است بحقیقت افراد انسان پس بحقیقت را از همه ماهیات تمیز کند و این فصل را
خوانند و خواه مشترک باشد اما تمام مشترک نباشد که وی نیز تمیز حقیقت شود از بعضی ماهیات
چون حساس که مشترکست میان انسان و فرس این را فصل بعید خوانند و بالجملة فصل تمیز است جوهر
پس و کلی باشد که در جواب ای شئی هو جوهر مقول شود فصل بدانکه نوع را معنی دیگر است که آنرا
نوع اضافی خوانند و آن ماهیتی است که جنس مقول میشود و بر ماهیت دیگر در جواب بپاها
چون انسان که مقول میشود بر وی و بر فرس حیوان در جواب بپاها و نوع اضافی شاید که نوع حقیقی
باشد چنانکه گفتیم و شاید که نباشد چون حیوان که نوع اضافی جسم نامی است و جسم نامی که نوع
اضافی جسم مطلق است و جسم مطلق که نوع اضافی جوهر است و اما آنکه از حقیقت افراد خارج است
اگر خصوص بحقیقت باشد از آن خاصه خوانند و این حقیقت را تمیز کند از غیر تمیزی پس و کلی
باشد که مقول شود در جواب ای شئی هو فی عرضیه چون ضاحک نسبت با انسان اگر مشترک باشد
و حقیقت با پیشتر آن عرض عام خوانند چون ماشی که مشترکست میان انسان و حیوان پس کلیات
منحصر در پنج نوع و جنس و فصل و خاصه و عرض عام فصل مرفی بر چهار قسم است اول حد نام

و آن مرکب

سوال از تمام حقیقت مشترک است
و جواب در جواب نشان میدهد
و چون ناطق باشد از اینجا معلوم
که جنس کلی است که مقول میشود
مختلفه الحاقی در جواب ما هو
که بحقیقت را اجناس متعدد باشد
بعضی فوق بعضی چون حیوان جنس
انسان است و فوق و جسم نامی است
و فوق جسم نامی جسم مطلق است و بدن
فوق جسم مطلق جوهر است و جمیع
هنگام آن جنس که در جواب را
مشارکات در آن جنس واقع شود آن را
جنس قریب خوانند چون حیوان جنس
که هر چه با انسان در جواب مشترک
است چون او را انسان در جواب
کمی جواب جنس مشارکات واقع شود
و اجناس بعید خوانند چون جسم
که مشترکست میان انسان و نباتات
حیوانا لیکن در جواب مقول میشود
باینجا نام جسم نامی مقول میشود
جواب سوال از انسان

و آن مرکب باشد از جنس قریب فصل قریب چون حیوان ناطق در تعریف انسان در حد ناقص و آن
مرکب باشد از جنس قریب فصل قریب چون جسم نامی ناطق با جوهر ناطق در تعریف انسان سیم رسم نام و آن
مرکب از جنس قریب خاصه چون حیوان ضاحک در تعریف انسان چهارم رسم ناقص و آن مرکب باشد از جنس
بعید خاصه چون جسم نامی ضاحک با جوهر ضاحک یا جسم ضاحک در تعریف انسان و شاید که رسم ناقص
مرکب شدن از عرض عام و خاصه چون ماشی ضاحک در تعریف انسان و پیش اهل اصول و عربی مع
را جمیع اشخاص خوانند فصل در تعریف استعمال الفاظ مجازیه و مشترک جابین باشد الا وقتی
که دلالت کند بر تعیین مراد و قریبه واضح باشد مثل عین جاریه فصل بدانکه دانستن حقایق اشیا
موجوده چون انسان و فرس مانند آن و تمیز کردن میان اجناس و فصول این حقایق و مباحثه خاصه
اینها در غایه اشکالست و اما دانستن مفهوما اصطلاحیه و تمیز کردن در میان اجناس و لغراض
و مباحثه و خواص آنها انسانست چون مفهوم کلمه و اسم و فعل و حرف و معرب و مبني و غیره منصف
و مانند آن فصل چون فارغ شدیم از مباحث تصور پس شروع کردیم در مباحث تصدیق و تقاضا
در تحصیل تصور نظر به محتاج بودیم بد و چیزی یکی یا موصول بنصورت که آن معرف و قول شارح
بافتا خود و دیگری ببا کلیات خمس که قول شارح از آن مرکب میشود همچنین در تحصیل تصدیقات
نظریه هم محتاجیم بد و چیزی یکی یا موصول بنصورت که آن تحت ابافتا خود و دیگری بیان فضا یا
که تحت از آن مرکب میشود بنا بر این ناچار است که مباحثه یا مقدم باشد بر مباحث تحت پیش
فضیه قولیست که صحیح باشد تصدیق و تکذیب قائل وی و قضیه محسب مرکبست از چهار چیز
محکوم علیه و محکوم به و نسبت حکیمه و حکم با آنجا و سلب فرق میان نسبت حکیمه و حکم در صورت شک
ظاهر شود که آنجا نسبت حکیمه هست زیرا که شک در او است و حکم در نسبت فصل و
قضیه بر سه قسم است عملیه و شرطیه و منفصله و شرطیه منفصله زیرا که محکوم علیه و محکوم به در

اینجا از تمام حقیقت مشترک است
و جواب در جواب نشان میدهد
و چون ناطق باشد از اینجا معلوم
که جنس کلی است که مقول میشود
مختلفه الحاقی در جواب ما هو
که بحقیقت را اجناس متعدد باشد
بعضی فوق بعضی چون حیوان جنس
انسان است و فوق و جسم نامی است
و فوق جسم نامی جسم مطلق است و بدن
فوق جسم مطلق جوهر است و جمیع
هنگام آن جنس که در جواب را
مشارکات در آن جنس واقع شود آن را
جنس قریب خوانند چون حیوان جنس
که هر چه با انسان در جواب مشترک
است چون او را انسان در جواب
کمی جواب جنس مشارکات واقع شود
و اجناس بعید خوانند چون جسم
که مشترکست میان انسان و نباتات
حیوانا لیکن در جواب مقول میشود
باینجا نام جسم نامی مقول میشود
جواب سوال از انسان

اینجا از تمام حقیقت مشترک است
و جواب در جواب نشان میدهد
و چون ناطق باشد از اینجا معلوم
که جنس کلی است که مقول میشود
مختلفه الحاقی در جواب ما هو
که بحقیقت را اجناس متعدد باشد
بعضی فوق بعضی چون حیوان جنس
انسان است و فوق و جسم نامی است
و فوق جسم نامی جسم مطلق است و بدن
فوق جسم مطلق جوهر است و جمیع
هنگام آن جنس که در جواب را
مشارکات در آن جنس واقع شود آن را
جنس قریب خوانند چون حیوان جنس
که هر چه با انسان در جواب مشترک
است چون او را انسان در جواب
کمی جواب جنس مشارکات واقع شود
و اجناس بعید خوانند چون جسم
که مشترکست میان انسان و نباتات
حیوانا لیکن در جواب مقول میشود
باینجا نام جسم نامی مقول میشود
جواب سوال از انسان

اینجا از تمام حقیقت مشترک است
و جواب در جواب نشان میدهد
و چون ناطق باشد از اینجا معلوم
که جنس کلی است که مقول میشود
مختلفه الحاقی در جواب ما هو
که بحقیقت را اجناس متعدد باشد
بعضی فوق بعضی چون حیوان جنس
انسان است و فوق و جسم نامی است
و فوق جسم نامی جسم مطلق است و بدن
فوق جسم مطلق جوهر است و جمیع
هنگام آن جنس که در جواب را
مشارکات در آن جنس واقع شود آن را
جنس قریب خوانند چون حیوان جنس
که هر چه با انسان در جواب مشترک
است چون او را انسان در جواب
کمی جواب جنس مشارکات واقع شود
و اجناس بعید خوانند چون جسم
که مشترکست میان انسان و نباتات
حیوانا لیکن در جواب مقول میشود
باینجا نام جسم نامی مقول میشود
جواب سوال از انسان

قضیه اگر مفرد باشد یا در حکم مفرد از قضیه جمله خوانند خواه موجب باشد چون زید قائم
 است و خواه سالب چون زید قائم نیست و اگر مفرد یا در حکم مفرد نباشد آن قضیه را شرطیه خوانند
 پس اگر حکم اتصال است آن قضیه را شرطیه متصله خوانند خواه موجب باشد چنانکه کوئی اگر اقبال
 طالع باشد روز موجود باشد و خواه سالب چنانکه کوئی نیست که اگر اقبال طالع باشد شب
 موجود باشد و اگر حکم انفصال است آن قضیه را شرطیه منفصله خوانند خواه موجب چنانکه کوئی
 این عدد باز و ج است یا فرد و خواه سالب چنانکه کوئی نیست چنین که این عدد باز و ج باشد یا
 مرکب از واحد **فصل** اطلاق جمله و متصل و منفصل بر موجبات ظاهر است و بر سوالی سطر
 مناسب با موجبات است در اطراف **فصل** محکوم علیه را در قضیه عملیه موضوع خوانند و
 محکوم به را محمول و آن لفظ که دلالت کند بر حکم و بر نسبت حکمیه معانی را رابط خوانند چون لفظ هو
 زید هو قائم و لفظ است که در زید قائم است و حکم کسر که در زید دیر یا بالجملة هر چه دلالت
 و بالجملة هر چه دلالت کند بر رابط میان محمول و موضوع از رابط ویند و در قضیه شرطیه محکوم
 علیه را مقدم و محکوم به را نالی **فصل** موضوع در قضیه عملیه اگر جزئی حقیقی باشد آن قضیه
 شخصی خوانند چون زید نویسنده است و زید نویسنده نیست و اگر کلی باشد پس اگر بیان
 یکیت افراد نکرده است آن قضیه محله خوانند چون انسان نویسنده است و نویسنده نیست و
 اگر بی یکیت افراد کرده است آن قضیه را محصوره خوانند و این چهار قسم باشد موجب کلیه و
 سالبه کلیه و موجب جزئی و سالبه جزئی **فصل** قضایای شخصی در علوم معتبر نیست
 و قضیه مهمله در قوه جزئی است پس قضایای معتبره در علوم محصور است **فصل**
 حرف سلب چون در قضیه جمله جزء محمول شود آن قضیه معدوله المحمول خوانند و اگر جزء
 موضوع شود آن قضیه معدوله الموضوع گویند و اگر جزء هر دو شود معدوله الطرفين خوانند

نیز در بعضی مواضع
 از جمله خوانند خواه موجب
 باشد چنانکه کوئی نیست
 که اگر اقبال طالع باشد
 شب موجود باشد و اگر حکم
 انفصال است آن قضیه را
 شرطیه منفصله خوانند خواه
 موجب چنانکه کوئی این عدد
 باز و ج است یا فرد و خواه
 سالب چنانکه کوئی نیست
 چنین که این عدد باز و ج
 باشد یا مرکب از واحد
 فصل اطلاق جمله و متصل و
 منفصل بر موجبات ظاهر است
 و بر سوالی سطر مناسب با
 موجبات است در اطراف فصل
 محکوم علیه را در قضیه
 عملیه موضوع خوانند و محکوم
 به را محمول و آن لفظ که
 دلالت کند بر حکم و بر نسبت
 حکمیه معانی را رابط خوانند
 چون لفظ هو زید هو قائم و
 لفظ است که در زید قائم است
 و حکم کسر که در زید دیر یا
 بالجملة هر چه دلالت و
 بالجملة هر چه دلالت کند
 بر رابط میان محمول و موضوع
 از رابط ویند و در قضیه
 شرطیه محکوم علیه را مقدم
 و محکوم به را نالی فصل
 موضوع در قضیه عملیه اگر
 جزئی حقیقی باشد آن قضیه
 شخصی خوانند چون زید
 نویسنده است و زید نویسنده
 نیست و اگر کلی باشد پس
 اگر بیان یکیت افراد نکرده
 است آن قضیه محله خوانند
 چون انسان نویسنده است و
 نویسنده نیست و اگر بی
 یکیت افراد کرده است آن
 قضیه را محصوره خوانند و
 این چهار قسم باشد موجب
 کلیه و سالبه کلیه و موجب
 جزئی و سالبه جزئی فصل
 قضایای شخصی در علوم
 معتبر نیست و قضیه مهمله
 در قوه جزئی است پس
 قضایای معتبره در علوم
 محصور است فصل حرف
 سلب چون در قضیه جمله
 جزء محمول شود آن
 قضیه معدوله المحمول
 خوانند و اگر جزء
 موضوع شود آن قضیه
 معدوله الموضوع
 گویند و اگر جزء هر دو
 شود معدوله الطرفين
 خوانند

و اگر جزء نشود آنرا محصله گویند **فصل** نسبت محمول با موضوع خواه بايجاب و خواه بسلب
 شاید که ضروری باشد یعنی مستحیل لانفکاک باشد آن قضیه ضروری خوانند چون کل
 انسان حیوان بالضروری و لا شئ من الانسان بحجر بالضروری و شاید که بسلب ضروری باشد
 از هر دو طرف آنرا ممکنه خاصه خوانند چون کل انسان کاتب بالامکان الخاص و لا شئ من الانسان
 کاتب بالامکان الخاص موجب و سالبه را معنی یکیت در ممکنه خاصه یعنی ثبوت کثابت و
 است هیچکدام انسان از ضروری نیست و با بسلب ضروری که از یک طرف باشد که آن طرف مخالف
 است از ممکنه عامه خوانند چون کل انسان کاتب بالامکان العام یعنی سلب کثابت از انسان ضروری
 نیست و چون لا شئ من الانسان کاتب بالامکان العام یعنی ثبوت کثابت از انسان ضروری نیست
 شاید که نسبت محمول با موضوع بدو ام باشد یعنی همیشگی اعتبار ضروری از قضیه دائمه
 خوانند مثل کل فلک متحرک دائما و لا شئ من الفلک ساکن دائما و شاید که مشروط بشرط باشد
 مثل کل کاتب متحرک الاصابع بالضروری و اما کاتبان و انرا مشروطه عامه خوانند و شاید که نسبت
 بالفعل باشد یعنی الجملة و انرا مطلقه عامه خوانند چون کل انسان کاتب بالفعل **فصل**
 عکس قضیه جمله آن باشد که موضوع را محمول سازی و محمول را موضوع بر وجهی که ایجاب و
 ایضا و کذب اصلی محفوظ باشد پس موجب کلیه موجب جزئی منعکس شود مثلا
 هرگاه کل انسان حیوان صادق اید بعضی حیوان انسان نیز صادق اید و همچنین موجب جزئی
 بموجب جزئی منعکس شود مثلا چون بعضی حیوان صادق شود بعضی انسان حیوان هم
 صادق شود زیرا که موضوع و محمول با هم مترادفی شده اند در ذات موضوع و شاید که محمول عام
 باشد پس در قضیه عکس کلی صحیح نباشد و سالبه کلیه کنشها منعکس شود چون ضروری باشد
 مثلا هرگاه که لا شئ من الانسان بحجر صادق باشد لا شئ من الحجر انسان صادق باشد **فصل**

و اگر جزء نشود آنرا محصله
 گویند فصل نسبت محمول
 با موضوع خواه بايجاب و
 خواه بسلب شاید که ضروری
 باشد یعنی مستحیل لانفکاک
 باشد آن قضیه ضروری خوانند
 چون کل انسان حیوان بالضروری
 و لا شئ من الانسان بحجر
 بالضروری و شاید که بسلب
 ضروری باشد از هر دو طرف
 آنرا ممکنه خاصه خوانند
 چون کل انسان کاتب بالامکان
 الخاص و لا شئ من الانسان
 کاتب بالامکان الخاص موجب و
 سالبه را معنی یکیت در ممکنه
 خاصه یعنی ثبوت کثابت و است
 هیچکدام انسان از ضروری
 نیست و با بسلب ضروری که از
 یک طرف باشد که آن طرف
 مخالف است از ممکنه عامه
 خوانند چون کل انسان کاتب
 بالامکان العام یعنی سلب
 کثابت از انسان ضروری نیست
 و چون لا شئ من الانسان
 کاتب بالامکان العام یعنی
 ثبوت کثابت از انسان ضروری
 نیست شاید که نسبت محمول
 با موضوع بدو ام باشد یعنی
 همیشگی اعتبار ضروری از
 قضیه دائمه خوانند مثل
 کل فلک متحرک دائما و لا
 شئ من الفلک ساکن دائما و
 شاید که مشروط بشرط
 باشد مثل کل کاتب متحرک
 الاصابع بالضروری و اما
 کاتبان و انرا مشروطه
 عامه خوانند و شاید که
 نسبت بالفعل باشد یعنی
 الجملة و انرا مطلقه
 عامه خوانند چون کل
 انسان کاتب بالفعل فصل
 عکس قضیه جمله آن
 باشد که موضوع را محمول
 سازی و محمول را موضوع
 بر وجهی که ایجاب و ایضا
 و کذب اصلی محفوظ
 باشد پس موجب کلیه
 موجب جزئی منعکس
 شود مثلا هرگاه کل
 انسان حیوان صادق
 اید بعضی حیوان
 انسان نیز صادق
 اید و همچنین
 موجب جزئی بموجب
 جزئی منعکس
 شود مثلا چون
 بعضی حیوان
 صادق شود
 بعضی انسان
 حیوان هم
 صادق شود
 زیرا که
 موضوع و
 محمول با
 هم مترادفی
 شده اند
 در ذات
 موضوع و
 شاید که
 محمول عام
 باشد پس
 در قضیه
 عکس کلی
 صحیح
 نباشد و
 سالبه
 کلیه
 کنشها
 منعکس
 شود
 چون
 ضروری
 باشد
 مثلا
 هرگاه
 که لا
 شئ من
 الانسان
 بحجر
 صادق
 باشد
 لا
 شئ من
 الحجر
 انسان
 صادق
 باشد فصل

مشور

شود و اگر الزامی باشد و اگر عکس آن باشد از اشکال رابع خوانند و اگر محمول شود
شکل ثانی خوانند و اگر موضوع شود هر دو را شکل ثالث خوانند **فصل** شکل اول را شرط
نسبت که صغرای وی یعنی قضیه مشتمله بر اصغر موجب باشد اصغر را وسط مندرج شود
نسبت مشتمله بر اکبر کلیه باشد از او وسط حکم متعدد با صغر شود بقیه پس صغرا
شکل اول موجب باشد و برای وی کلیه و ضرب منتهی وی منحصر در چهار است اول چنین
کلیه نیست موجب کلیه باشد دویم موجب جزئی صغری با موجب کلیه کبری نتیجه موجب
جزئی باشد سیم موجب کلیه صغری با سالبه کلیه کبری نتیجه سالبه کلیه باشد چهارم
موجب جزئی صغری با سالبه کلیه کبری نتیجه سالبه جزئی باشد پس شکل اول منتهی
محمول اربع باشد شرط شکل ثانی آنست که مفاد منتهی وی مختلف باشد با چهار سلب
یعنی یکی موجب باشد و یکی سالبه و برای وی کلیه باشد و ضرب و بیان شکل نیز چهار است
اول موجب کلیه صغری و سالبه کلیه کبری نتیجه سالبه کلیه باشد چنانکه کوئی هیچ
باست و هیچ از آب نیست پس هیچ از ج آن نیست دویم عکس آن چنانکه کوئی هیچ از ج ب نیست
و هر آب است پس هیچ از ج آن نیست سیم موجب جزئی صغری و سالبه کلیه کبری نتیجه سالبه جزئی
شد چنانکه کوئی بعضی ج با است و هیچ از آب نیست پس بعضی ج آن نیست چهارم سالبه جزئی
صغری موجب کلیه کبری نتیجه سالبه جزئی باشد چنانکه کوئی بعضی ج ب نیست و هر آب است پس
بعضی ج آن نیست پس نتیجه شکل ثانی نیست الا سالبه کلیه و اما جزئی و شرط شکل ثالث آنست
که صغرای وی موجب باشد و یکی از مفاد منتهی وی کلیه باشد و ضرب و منتهی وی شش است
سه منتهی ايجاب جزئی است و سه منتهی سلب جزئی است اما آن سه که منتهی ايجاب جزئی است اول
موجب کلیه چنانکه کوئی هیچ ج و هر آب است دویم صغری موجب جزئی و کبری جزئی

بناطلق ۱۱ / بعض الجوان ایس
 زینان ناٹلق ۱۲ / ایس بناطلق
 جہادرم بعض الجوان ۱۳ / ایس بناطلق
 نغوس شالہ ۱۴ / بعض الجوان
 نغوس ۱۵ / بعض الجوان
 بنغوس ۱۶ / بعض الجوان

کلیه بنامه کوئی بعض بیج است و همه بیج است
موجب جز نبیه چنانکه کوئی همه بیج است و بعض بیج است نتیجه این هر دو
بعض بیج است و آن سه که هیچ سلب جز نیست اول موجب کثرت و سالبه کلیه
همه بیج است و هیچ از بیج نیست دوم موجب جز نبیه صغری و
بعض بیج است و هیچ از بیج نیست سیم موجب کلیه صغری و

همه بیج است و بعضی آنست نتیجه این هر سه ضریبان است که بعضی آنست
 راجع بعید از طبع پس از اینان مکرریم و اما قیمن استثنائی برد و قسم است اول اتصال دو
 اتصال آنست که مرکب باشد از متصله و از وسمه با وضع مقدم و از اینجه وضع الی با
 کوئی اگر این جسم انسان باشد چنانکه او انسان است پس از حیوانه و از هر
 متصله و از وسمه با رفع نالی و از اینجه رفع مقدم است چنانکه در مثال مذکور لیکن او
 پس از انسان نیست و اما اتصال آنست که مرکب باشد از منفصله حقیقه با وضع احد
 پس از اینجه رفع این جزء دیگر باشد و با بارفع احد الجز این و از اینجه وضع جزء دیگر
 از اجزاء نتیجه باشد چنانکه کوئی این عدد با زوج است با فرد لیکن فرد است پس

نیست لیکن زنج است پس فرد نیست و با مرکب باشد از مفصله مانع الجمع با وضو
الجزئین و از انبجیه وضع جزء دیگر باشد پس او را بنبجیه دو است چنانکه کوئی این جسم را
با حجر لیکن شجر است پس حجر نیست لیکن حجر است پس شجر نیست و با مرکب باشد از مفصله
مانع الجمع با وضو و از انبجیه وضع جزء دیگر باشد پس شجره او دو است
کوئی این جسم را با شجر است یا با حجر لیکن شجر است پس حجر باشد پس شجره او دو است
و از انبجیه وضع جزء دیگر باشد پس او را بنبجیه دو است چنانکه کوئی این جسم را
سعی مرا حاضر کنی الشک المومل علی الطباعا لیسامع علی الاما الاقر الله خا با تمام

اشترک کل جسم
مثال خداداد که از آن حیوان
و کل از آن حیوانی که بعضی
ناطبق مثال ضرب و بعضی
ابيض و که حیوانی که بعضی
بعضی الابيض حیوانی که
بعضی الابيض حیوانی که
کل حیوانی که بعضی
بعضی الابيض حیوانی که
ضرب حیوانی که بعضی
شئ من الانی که بعضی
الاجسامی که بعضی
بعضی الابيض حیوانی که
من الجسد انی که بعضی
الابيض لیکن بعضی
شئ من الجسد انی که بعضی
الاجسامی که بعضی
بعضی الابيض حیوانی که

هامنه في كتاب فضائل الصلوة

فرض الصلوة الأربعة والنساء

محمد بن عيسى عن حماد عن حريز عن زرارة قال سألت أبا جعفر عليه السلام عن
صلوات في الليل والنهار قلت هل هما من ربه في كثرته قال نعم

إلى النبي صلى الله عليه وآله أم الصلوة لدلوك الشمس
 إلى غسق الليل أربع صلوات سبحة الله
 من قرآن الفجر كان مشهوداً أخذنا

الغذاء و زلفا من اللبيل وهي صلوة
على صلوة النار وهي اول صلوة

النهار صلى الله عليه وسلم

صوفیہ واسہ فاسین قال

فيها ونزلها على الخافق

الى الله عليه وآله يوم الجمعة

عانت لصلوة الطهر في صلاته

يحيى حفيظ عليه السلام قال كان

لله الشكر والحمد

... على الصلوات والصدقات
... رسول الله صلى الله عليه وسلم
... ان اوصفت الى كنانة
... في...

بسم الله الرحمن الرحيم

اللهم عليه وآله معا ونير

الباقي ومن شك في الخبرين

کے اہل عشر کو نشان من الظہور کہتا

ن لا يحوز الوهم فبين ومن ولهم في شئ

المؤمنين في القرآن وفوض الى محمد

سنة ١٠٠٠ في قراءة المأهول المسيح

الحمد لله الذي هدانا لهذا الذي كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

المغرب ينمو لكما

لا اله الا الله محمد رسول الله

